DEVRİMCİ İŞÇİ

Sayı 34 | 15 Ocak 1988 | 2,-DM

TÜRKİYE'Yİ GÜZEL BİR HUZURSUZLUK BEKLİYOR!

TÜRKİYE ANAP'I BEŞ YIL DAHA TAŞIYAMAZ

Yazısı 4. Sayfa'da

Türkiye'de İnsan Hakları Derneği tarafından başlatılan Genel Af kampanyası devam ediyor. Kampanya toplumda geniş bir ilgi gördü. 5 Aralık'ta İstanbul'da yapılan mitinge 5 bin kişi katıldı. Resimde mitingden bir görüntü.

Yazısı 2. Sayfa'da

88, MÜCADELEMİZE TAZE BİR BAŞLANGIÇ OLSUN!

80'li yıllar da dolmak üzere. Türkiye Halkları için karanlığın ve zorbalığın neredeyse öteki adı haline gelen 80 yılı ve O'nu takibeden yıllar bitiyor. 90'lı yıllara şurada 23 ay kaldı. 1990 derken insanoğlu 20. Yüzyılı da geride bırakacak. Büyük umutların (17 Ekim Devrimi, Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri) ve büyük acıların (Faşizm, savaşlar) yan yana yaşandığı yüzyılımız, her şeye rağmen umudun baskın çıktığı bir yüzyıl oldu, olacak.

○ ○ ○

80'li yıllar Türk ve Kürt halkları için karanlık ve acılı bir dönem olarak tarihe geçecek. Son 7 yılda Türkiye insanı, tarihinin belkide en zor günlerini yaşadı. Baskı, zulüm, yoksulluk,çaresizlik ve daha nice kötülük bir karabulut gibi Türkiye'nin üzerine çöktü. Bu karabulut hala kalkmış değil. Cezaevlerindekiler, onların yakınları; işçiler, gençler, aydınlar; ilerici, demokrat ve devrimci güçler ayrı ayrı da olsa son 2 yılda bu karanlığı delmek için mücadele ettiler, ediyorlar.

Bir çok şey gibi bu mücadele de 88'e devredildi. 88, sadece baskı ve zulmü değil, mücadeleyi, umudu ve güzeli de devraldı.

RHEINHAUSEN DİRENİŞİ

Krupp tekelinin Rheinhausen'deki Çelik Fabrikası'nı kapatma kararı büyük işçi eylemlerine sebep oldu. Başta Rheinhausen Çelik Fabrikası işçileri olmak üzere Ruhr bölgesindeki binlerce işçi bu kararı protesto için çeşitli eylemler örgütlediler. Eylemlere yabancı işçiler de aktif olarak katılıyor.

İÇİNDEKİLER:

Baştarafı 1. Sayfa'da

Rejim, seçimlerle kendini yenilemiş olarak 88'e girerken devrimci-demokratik güçler de, şimdiye kadar yaratılmış bir çok olumlu unsuru içeren birikimlerinin üzerinde kendilerini yenileyerek üretmek umuduyla girdiler 88'e. Ölüleri, şehitleri hariç, kaybettikleri her şeyi geri almak andı ve umuduyla girdiler, yeni yıla.

Bu ant ve umut 88'de yurtdışında da yankılanmalıdır. Türkiye'deki faşist baskı ve zorbalık rejiminin hemen yıkılmayacağını, bir kaç eylemle bu köhne düzenin değişmeyeceğini bilen bizler Türkiye emekçi halklarının her türlü mücadelesine yurtdışından en geniş desteği sağlayabilmeli ve bunu kalıcılaştırabilmeliyiz.

88, bir yönüyle 12 Eylül Rejimi'yle hesaplaşmanın çeşitli biçimlerde yaşanmaya devam edeceği bir yıl olacaktır. Yurtdışında bulunan bizler de bu hesaplaşmayı bir başka boyutta gerçekleştirmeliyiz.

12 Eylül Rejimi'nin yargılanacağı Halklar Mahkemesi, bu bakımdan 88'in en önemli olayı olabilmelidir. Evren-Özal yönetiminin Batılı hükümetlerle kurduğu yeni ilişkilere karşı bizler, halkların kardeşliği ve dayanışması şiarını ön plana çıkarabilmeli ve Türkiye'deki rejimin halkların vicdanında mahkum edilmesi ve bunun uluslararası bir platform aracılığıyla dünyaya duyurulması yönündeki çabaları yoğunlaştırabilmeliyiz.

12 Eylül Rejimi'nin her yönüyle yargılanacağı Halklar Mahkemesi, Türkiyeli emekçilerin, ilerici, demokrat ve devrimci grupların tamamını kucaklayan bir faaliyet olmalıdır. Türkiye'deki rejimle hesabı olan herkesin bu *faaliyete katılması imkanı yaratılmalıdır. Bu konuda sorumluluğun devrimcilere ait olacağı unutulmamalıdır; devrimciler, bu eksende birleşebilecek* bütün güçleri birleştirebilmelidir. Yerli ve yabancı tüm sol ve sosyalist çevrelerin bu kapsamdaki çalışmalarda yer alabilmesi sağlanmalıdır.

88, Türkiye halklarının talepleriyle en geniş dayanışmanın yaratıldığı bir yıl olmalıdır. Sorumsuz ve kendi bilmez kimi kişi ve çevrelerin bu mücadeleyi sabote etmek için yaptıkları manevralara itibar edilmemeli; beyinlerini ve zamanlarını devrimcilik dışı işlerin hizmetine verenler kaderleriyle başbaşa bırakılmalıdır.

● ● ●

88'e geçmiş yıllardan devredilen önemli bir sorun da, sol'daki suni ayrılıklardır. Eski hataların tekrarlanması nedeniyle yurtdışındaki sol, anlamsız bir bölünme süreci yaşamaktadır. Hem siyasal platformlarda, hem de demokratik kitle örgütlenmeleri alanında yaşanan bu olumsuzluğun kısmen de olsa giderilme imkanları mevcuttur. İçine girdiğimiz yıl, devrimcilerin bu alanlarda anlamlı ve doğru mücadelelerinin somut sonuçlar yarattığı bir yıl olmalıdır. Devrimci güçlerin birliği alanında olsun, **Yabancıların Demokratik Kitlesel Birliği** alanında olsun, bizler geçmişin hatalarından sıyrılarak örnek bir mücadele sergileyebilmeliyiz.

88, her iki alana ilişkin devrimci görüşlerin en geniş kesime iletildiği; doğru yaklaşımımızın mücadele ve tartışma sürecinde sınındığı bir yıl olmalıdır.

İçinde bulunduğumuz evre, **Yabancıların Demokratik Kitlesel Birliği** ve mücadelesi yolunda örnek deneylerin yaşandığı bir süreç olmalıdır. Yabancıların haklı talepleri etrafında en geniş birliğin yaratılmasına örnek teşkil edecek faaliyetler 88'in en önemli görevleri arasında yer almalıdır.

● ● ●

Önceki yıllar gibi, 88'in de, yabancılar yönünden önemli sorunlarla yüklü olduğu görülmektedir. Başta Almanya olmak üzere, Hollanda, Belçika, Fransa, Avusturya, İsveç ve Isviçre'de yabancıları zorlu bir yıl beklemektedir. Bazı kısmi yumuşamalara rağmen Avrupa devletlerinin yabancılarla ilgili politiklarında esaslı bir değişme yoktur.

Bunun anlamı şudur: Yabancıların kendileriyle ilgili her konuda söz ve karar sahibi olması mücadelesi, bütün ağırlığı ve ciddiyetiyle devrimcilerin gündemindeki yerini korumaktadır. Türk-İslam Tezi'ne, reformist çözümlere, Türkiyeliler'i hayal aleminde gezdiren Türkiye'ye yönelik boş ajitasyonlara karşı, Türkiyeli devrimciler, ikili görevler perspektifi gereğince yabancıların eşitsiz konumunu tersine çevirmeyi hedefleyen bir mücadeleyi daha örgütlü bir şekilde hayata geçirebilmelidirler.

88, bütün bu konularda bizler için taze bir başlangıç olmalıdır. 80'li yılların son evresinde güçlü ve taze başlangıçlarla 90'lara hazırlanabilmeliyiz.

Geleceği kazanmak bugün anlamlı, yararlı ve doğru işler yapmayı; örgütlü mücadeleyi geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır.

88'i, 86 ve 87'den farklı yaşamak kendi ellerimizdedir. Varolan birikim, *potansiyel ve gelenek, eğer anlamlı ve yerli yerinde değerlendirilirse; her* devrimci 86 ve 87'den daha örgütlü, daha mücadeleci, daha kararlı olusa; kısacası, devrimciyim diyen herkes görevlerini layıkıyla yerine getirirse bu yılın anlamı öncekilerden daha başka olabilir.

Bu imkan mevcuttur. Bu imkanı değerlendirmemek için herhangi bir sebep yoktur. Devrimci Yol perspektifini benimseyenler bu imkanı değerlendirecekler; geleneklerine ve geçmişlerine uygun bir şekilde 88'i önceki yıllardan daha anlamlı hale getireceklerdir.

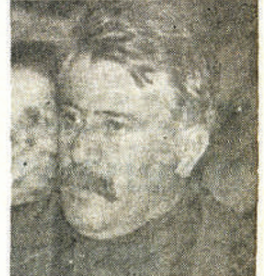
FATSA DAVASI SAVUNMA AŞAMASINDA

Hem sanık sayısı bakımından hem de idamı istenen devrimci sayısı bakımından ve bunların yanısıra bir ilçenin toptan yargılanması gibi yönleriyle 12 Eylül sonrasında açılan davalar arasında en önde gelen davalardan birisi *olan Fatsa Devrimci Yol Davası savunma aşamasına gelmiş durumda.*

Davaya bakan savcı 17 Kasım 1987 tarihindeki duruşmada Esas Hakkındaki Mütalaasını okudu. Davada yargılanan *devrimciler, savcının dava ile* ilgili son görüşlerini dinledikten sonra mahkemeden savunma için söz istediler. Savunmaların Ocak ayı içinde başlayacağı öğrenildi.

Savcı 17 Kasım tarihinde okumaya başladığı Esas Hakkındaki Mütalaasında 12 Eylül mantığı gereğince Fatsalılar'ı, devrimcileri ve belediye başkanı Fikri Sönmez'i suçlamaya devam etti. Savcı davada yargılanan 811 kişiden 110'unun idam, 427'sinin ise 5 yılla 15 yıl arasında değişen hapisle cezalandırılmasını istedi. Savcı tarafından beraati istenenlerin sayısı ise **274.**

Hatırlanacağı üzere Fatsa Davası 12 Ocak 1983 yılında başlamıştı. O sırada davada yargılanan devrimci ve Fatsalı sayısı 729 idi. Savcılar, bu 729 kişiden 268'nin idamını istemişlerdi. 84 ve 85 yıllarındaki operasyonlar sonunda sanık sayısı 811'e yükselmişti. Savcı son sözünde bu kez 110 kişinin idamını istiyor.

7 yıldan fazla bir zamandır tutuklu bulunan Fatsa Davası sanıklarından bir grup. Arkadaşlarımız her şeye rağmen davalarına sahip çıkmakta kararlılar.

Savcı sanıkların bir bölümünün 146-1 ve 146-3'e göre cezalandırılmasını istemektedir. Bu madde, *"Anayasayı ve Anayasa ile kurulmuş mevcut düzeni zorla yıkmak"* amacındaki eylem ve faaliyetleri içeriyor. Bir bölüm sanığın ise 168. maddeye göre cezalandırılması isteniyor. Bu madde, *"silahlı çete kurmak"* eyleminde bulunanları cezalandırmayı içeriyor.

1982 yılında 5 savcı tarafından hazırlanan ilk iddianamede sanıkların tamamına yakın bir bölümünün 146. maddeye göre cezalandırılması istenmişti. Savcı son mütalaasında ise sanıkların bazılarının 146, bazılarının da 168. maddeye göre cezalandırılmasını istemektedir.

Bilindiği gibi Fatsa halkına yönelik resmi saldırılar 12 Eylül Darbesi'nden önce başlamıştı. Temmuz ayında o dönemin başbakanı Demirel'in de isteğiyle Fatsa'ya yönelik bir askeri operasyon başlatılmıştı. Nokta Operasyonu olarak bilinen bu olaydan sonra yüzlerce kişi gözaltına alınmıştı. Başta Belediye Başkanı Fikri Sönmez olmak üzere bir çok devrimci gözaltın*dayken 12 Eylül Faşist Darbesi gerçekleştirilmişti. Bu tarihten itibaren Fat*sa tam bir işgale uğradı. *Yüzlerce kişi* gözaltına alındı, işkence gördü. Çok sayıda devrimci arkadaşımız ise Fatsa ve çevresindeki operasyonlar sırasında çatışmada *şehit oldular.*

Bütün Türkiye olduğu gibi bu ilçede de devlet güçleri halkı ve devrimcileri ezmek ve sindirmek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Fatsa soruşturması tam iki yıl sürdü. 5 savcı tarafından sürdürülen soruşturma 1982 yılının sonbaharında tamamlandı ve dava Ocak 1983'te başladı. Korkunç işkencelere rağmen, faşizm güçleri tam olarak istediklerini elde edememişlerdi. Bu kez davayı içerden çökertme operasyonu başladı. Pişmanlık ve itirafçılık yasasıyla birlikte Fatsa Davası tutuklularına yönelik özel bir uygulama gündeme geldi. Sıkıyönetim komutanı, askeri savcılar, cezaevi yetkilileri tutukluların bir bölümünü itirafçı olmaya zorladılar. Ve bunda da kısmi bir başarının ötesine gidemediler.

Rejimin Fatsa'yı ve Fatsa'da ifadesini bulan halkın devrimci seçeneğini ezmek için yaptığı bu iğrenç işlerin istenen sonuçları yaratmadığını savcılar son mütalaalarında şöyle itiraf ediyorlardı:

"Bu dava açılıp sorgulamalar başladığında mahkemede sanıklar, önce örgüt amaçları doğrultusunda alınan bir karar uyarınca ifade vermeme yolunu seçmişlerdir. Bu husus bir süre devam ettikten sonra bu kez yeni bir kararla topluca siyasi savunma yapmaya yönelmişler ve sayfalar süren siyasi savunmalarda bulunmuşlardır. Nihayet kamuoyunda Pişmanlık Yasası olarak adlandırılan 3216 sayılı yasanın hazırlandığı dönemde bu yasanın çıkma olasılığını haber alan sanıklarla yasa çıktıktan sonra da bir kısım sanıklar başta Yusuf Atasoy olmak üzere itirafçı olmak istediklerini beyanla mahkemeye başvurmuşlardır. İtirafçıyım diye başvuran sanıkların sayısı bir hayli fazladır.

Bu sanıklardan bir kısmı huzurda beyanda bulunmayı yeğlerken, bir kısmı cezaevlerinde kendisi tarafından

leme alınan dilekçelerle beyanda bulunmayı, bilahare mahkeme huzurunda bu dilekçe içeriklerini tekrarlamayı kendilerine bir yol olarak seçmişlerdir.

Bir kısım sanıklar (Ahmet Sünni, Mahmut Atılgan v.s.) itirafçı olmak istediklerini beyanla huzura gelmişler, hiç bir hususda anlatımda bulunmamak suretiyle itiraf yasasının haklarında uygulanmasını istemişlerdir. Bir kısım sanıklar ise hangi konu veya eylem üzerine isnat edilmişse o konuda beyanda bulunmuşlar başkaca bir beyanda bulunmamışlardır. Bir kısım itirafçılar da varki örgüt amaçları doğrultusunda öldürme eylemlerini dahi kabul ederken başta örgüt üyesi olmadıklarını, eylemlere tesadüfen katıldıklarını savunmuşlardır. (Fahrettin Bahar, Tahsin Çavuşlu gibi..) Hemen hemen her sanık bir önceki itirafçının aynı konuda bulunduğu beyanının doğru olmadığını kendi beyanının doğru olduğunu savunmuştur. Ayrıca örgüt üyelerini anlatırken kendilerine göre örgüt üyeliği kıstasını koyarak anlatımda bulunanlar da mevcuttur. Bütün bu itiraflar az sayıda sanık hariç örgütün gizli kalmış fiillerini ve faillerini ortaya çıkarıcı nitelikte örgütü çökertme amacı taşıyan niteliklerde bulunmamıştır. Gerek itirafların kısmi oluşu, gerekse gizli kalmış fiil ve failleri ortaya çıkarıcı niteliktek yoksun bulunmaları, üzerlerine atılan suçlarda ikrar ya da kısmi ikrar niteliği taşımaları nedeniyle az sayıda sanık hariç itirafların itiraf yasasına uymadığı kanaatine varılmıştır."

(Esas Hakkındaki Mütallaa, sayfa:5)

12 Eylül Rejimi'nin Fatsa Fikrini yoketmeye yönelik diğer bir saldırısı da Fikri Sömez'in bile bile ölüme terkedilmesi olayında şekillendi. Ağır işkence ve diğer baskılar yüzünden hasta olan Fikri Sönmez'in tedavisi için askeri yetkililer hiç bir girişimde bulunmadılar. Fikri Sönmez, 4 Mayıs 1985'te hafif bir kalp krizi geçirdi, arkadaşları hemen hastahaneye kaldırılması için idareye başvurdular. Ancak idare, Fikri Sönmez'i *hastaneye* kaldırmadı, gerekli işlemleri yapmadı. Ve Fikri Sönmez göz göre göre ölüme terkedildi. Şüphesiz bu, bilinçli ve planlı bir tutumdu. 12 Eylül'cüler Fikri Sönmez'in ölümüyle Fatsa Fikri'nin ve Fatsa Davası'nın çökeceğini sanıyorlardı. Ama yanıldılar. Amasya ve Erzincan Cezaevleri'nde kalan Fatsa Davası tutukluları ile Karadeniz Bölgesi Devrimci Yol davalarından tutuklular, itirafçılara ve Fikri Sönmez'i kaybetmiş olmanın yarattığı üzüntüye rağmen kendilerini toparlamakta gecikmediler.

Şimdi, uzun yıllardır her türlü işkence ve baskıya maruz kalan devrimciler, savunmalarına hazırlanıyorlar.

Öğrendiğimize göre Fatsa Davası savunmaları 13 Ocak'ta başlamış bu-

ÇORUM DEVRİMCİ YOL DAVALARINDAN BİRİSİ SONUÇLANDI

Çorum'daki çeşitli faaliyetleri nedeniyle haklarında dava açılan Devrimci Yol'culardan 9'u 20'şer yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. 12 Eylül'den sonra Çorum Devrimci Yol Davaları olarak açılan davalardan birisi böylece sonuçlandı. Diğer davaların ise henüz sonuçlanmadığı öğrenildi. 20'şer yıl ağır hapis cezası verilenlerin adları şöyle: **Duran Veye, Turan Güven, Mustafa Bozkurt, Halil Cilas, Abdullah Kapıcı, Mehmet Çakıcı, Kadir Ziya, Arif Ceylan, Hüseyin Ara.**

SPD MİLLETVEKİLİ MONIKA GANSEFORTH TÜRKİYE İZLENİMLERİNİ ANLATIYOR

9-13 Aralık tarihleri arasında Uzun Yürüyüş'ün taleplerinden birisini gerçekleştirmek üzere Türkiye'ye giden heyet üyesi Monika Ganseforth.

İzleyebildigim kadarı ile İHD bugünün Türkiye koşullarında ciddiye alınması gereken bir demokratik kuruluş. İHD tarafından başlatılan ölüm cezalarına karşı ve genel af kampanyası olumlu ve güzel bir eylemdir. Meclise 130 bin imzanın verilmesi Türkiye'de büyük yankı yaptı.

Eski tutuklularla ve siyasi tutukluların yakınları ile yaptıgım konuşmalar oldukça üzücüydü. İşkence gören ve yıllarca cezaevlerinde kalan kadın ve erkeklerle görüştüm, çocukları daha 20 yaşına basmamışken tutuklanan ve yedi yıldır cezaevlerinde yaşayan annelerle konuştum. Tutuklu yakınları cezaevi şartlarının kötü oldugunu, yemeklerin az ve berbat oldugunu anlattılar. Sadece haftada bir defa kısa bir süre için telefon görüşmesi yapabildiklerini, bu görüşmelerin sürekli kesildiğini ögrendim. Saglık koşullarının kötülügünü, tutukluların kaçabilecekleri gerekçesi ile hastanelere kaldırılmadıklarını anlattılar. Eski bir tutuklu kendisine narkoz verilmeden 4 dişinin nasıl söküldügünü anlattı.

7 yıldan beri hala davaları başlamayan tutuklular var. İfadeler işkencede alınmış ve bu yüzden yanlış. Türkiye'de 7 yıl sonrada işkencenin bir devlet politikası olarak yapıldığını ögrendim. İşkence yaptığı kanıtlanan polislerin ufak tefek cezalara çarptırıldığı ve bunların daha sonra eski görevlerine döndüğü bugün Türkiye'de bir gerçeklik.

Son ziyaretimden öncede, 1981 yılında Türkiye'ye gitmiştim. Bir davayı izlemiştim. O sırada Türkiye'de sıkıyönetim yürürlükteydi. "İnsan Hakları yada Demokrasi" gibi kavramlar o zaman yabancı sözcüklerdi.

Gazetelerden daha sonra izleyebildigim kadarıyla Türkiye'de o tarihten beri bir normalleşme oldugunu düşünmüştüm. Hatta Türkiye'nin AET'ye üyeliği bile tartışılır hale gelmişti.

Ama son Türkiye ziyaretimden sonra hayellerimde güçlü bir kırılma oldu. Türkiye'nin demokratik bir ülke olması için daha bir yığın yolun alınması lazım. Siyasi faaliyet ve görüş açıklamak yasak. Türkiye'ye halen baskı atmosferi hakim. Cezaevi şartları insanlık dışı. Tutuklulara işkence yapılıyor. Halen ölüm cezaları veriliyor. Kısacası Türkiye'de hakim olan rejim insan haklarını ihlal ediyor.

Son Türkiye ziyaretimden sonra SPD fraksiyonunun Parlamento'ya Türkiye konusunda bir soru önergesi vermesini saglayacağım. Ama parlamento düzeyinde yapılabileceklerin dışında bir takım girişim ve eylemlerle alman hükümetini sıkıştırmak gerekiyor. Türkiye Almanya'nın sadece ticaret yaptıgı bir ülke olmamalıdır. Alman hükümeti Türkiye'de ki rejimi insan hakları ihlalleri vb. gibi konularda zorlamalıdır.

Siyasal görüşmelerin dışında bir yıgın insani ilişki kurma olanağı buldum. Yeni arkadaşlar edindim.

Uzun Yürüyüş sonunda Türkiye'ye Yeşiller adına SPD milletvekili ile birlikte giden Ellen Olms.

Meclise Genel Af imzalarını götüren heyet.

GENEL AF KAMPANYASI DEVAM EDİYOR

Türkiye'de İnsan Hakları Derneği tarafından düzenlenen Genel Af Kampanyası devam ediyor. 19 Eylül'de başlayan kampanya ilerici, demokrat ve devrimci güçler tarafından aktif bir şekilde desteklendi. Mitingler, kapalı salon toplantıları, ölüm cezalarının kaldırılması ve genel af çıkartılmasını içeren imza toplama eylemleri ile beslenen kampanya geniş bir yankı uyandırdı. Polisin engellemesine rağmen yaşlı anneler, yazarlar, aydınlar sokaklarda, meydanlarda, mitinglerde imza topladılar, kitleleri kampanyayı desteklemeye çağırdılar.

Geçtigimiz Aralık ayında İstanbul'da İHD İstanbul Şubesi tarafından yapılan mitinge 5 bin kişi katıldı. 5 Aralık günü yapılan miting çok coşkulu geçti. Mitingte, binlerce kişi hep bir ağızdan faşizmi lanetleyen sloganlar haykırıldı. Polisin bazı sloganları yasaklama çabası boşa çıktı. İstanbul'daki mitingte İHD yöneticilerinin yanısıra bazı yazar ve aydınlar da konuşma yaptılar. Konuşmacılar işkencecilerden hesap sorulacağını vurguladılar.

Yine Aralık ayının ikinci haftasında Ankara'da yapılan İnsan Hakları Kurultayında genel af, idam cezasının kaldırılması, işkence ve kötü uygulamaların sona erdirilmesi, cezaevi koşullarının düzeltilmesi gibi sorun ve talepler gündeme getirildi.

Kurultay'dan önce Türkiye'de ve Yurtdışında toplanan imzalar bir grup İHD üyesi tarafından Meclise götürüldü. Toplam 130 bin imzayı Meclis yetkililerine veren İHD üyeleri meclisin bu konuya eğilmesini istediler.

Meclise götürülen imzalar arasında yurtdışında toplanan imzalar da vardı. Dilekçeleri meclise götüren heyet arasında Almanya'da yapılan uzun yürüyüşün sonucunda Türkiye'ye giden SPD ve Yeşil Partisi milletvekilleri de yeralmaktaydılar.

Almanya'da toplanan imzaları Türkiye'ye götüren heyet üyeleri, 12-13 Aralık günleri yapılan İnsan Hakları Kurultayına da katıldılar. Kurultayda bir konuşma yapan SPD Milletvekili Monika Ganseforth, *"Türkiye'deki haksızlıkları ismiyle söylemek ve bunlara karşı mücadele etmek gerekir; bugün Türkiye'de işkencenin varlığını, binlerce kişinin tutuklu olduğunu, çalışanların yasaklı olduğunu bizler biliyoruz."* dedikten sonra İHD'nin kampanyasını desteklediklerini bildirdi.

İki gün süren Kurultay sırasında Genel Af Kampanyasının Nisan 1988'e kadar devam etmesi kararlaştırıldı.

İstanbul'da İnsan Hakları Derneği Genel Af için İmza Kampanyası'nı meydanlarda sürdürdü.

12 EYLÜL REJİMİ YARGILANACAK

Türkiye'de 12 Eylül 1980 tarihinde yürürlüğe konulan rejimin uluslararası bir platformda yargılanması yönündeki faaliyetler yogunlaşıyor. Devrimci İşçi'ye ulaşan bilgilere göre, 12 Eylül Rejimi'nin yargılanacağı Uluslararası Mahkeme için bir Girişim ve Koordinasyon Komitesi oluşmuş bulunuyor.

F. Almanya'da 21 Ekim ile 5 Kasım tarihleri arasında yapılan *"Politik Tutuklulara Özgürlük Yürüyüşü"* sırasında ve sonrasında başlayan çabalar olumlu sonuç vermiş durumda. Yürüyüşten sonra sürdürülen faaliyetler geçtiğimiz Aralık ayı içinde Koordinasyon ve Girişim Komitesinin oluşumuyla daha da somutlaştı.

12 Eylül Rejimi'ne karşı Uluslararası Mahkeme Girişim ve Koordinasyon Komitesinde yer alan kişi ve kuruluşlar şöyle: *Die Grünen (Yeşiller), Medico International (Uluslararası Doktorlar Örgütü), Türkei Information Dergisi, BUKO (Uluslararası Dayanışma alanında faaliyet gösteren grupların Almanya Konferansı), Vereinigung demokratischer Juristinnen und Juristen (Demokratik Avukatlar Birliği), Republikanischer Anwaltsverein (Cumhuriyetçi Avukatlar Birliği), Barbara Klawitter (Avukat), Reinhard Marx (Avukat), Sybille Jacobs (Af Örgütü'nden), Heidi Alm-Merk (SPD-Aşağı Saksonya Milletvekili), Christina Kukielka (Hamburg Yeşil Milletvekili), Informatinsbüro Türkei Berlin, Komitee zur Hilfe für die politischen Gefangenen in der Türkei u. Türkei Kurdistan (Türkiye ve T. Kürdistanı'ndaki siyasi tutuklularla dayanışma komitesi), Asyl e.V. Hildesheim (Hildesheim İltica Dernegi), Gesellschaft für bedrohte Völker (Tehdit altındaki halklarla dayanışma örgütü).*

Girişim ve Koordinasyon Komitesi yaptığı toplantıda Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'ndan demokratik örgüt yöneticilerinin, vatandaşlıktan çıkarılanların, Avrupa'da faaliyet gösteren grupların ve Alman ilerici, demokrat ve sosyalist kişi ve kuruluşlarla insan hakları ile ilgilenen grupların katılacağı geniş bir toplantı kararlaştırdı. Sözkonusu toplantının 16 Ocak günü yapılacagı öğrenildi. (Dergimiz baskıya girmiş oldugu için toplantı sonuçlarını iletemiyoruz.)

Öte yandan yine öğrendiğimize göre, Uluslararası Mahkeme'nin gerçekleşmesi yönünde Almanya dışındaki ülkelerde de çeşitli çalışmalara başlanmış bulunmaktadır. Almanya'daki çalışmalara paralel olarak bu ülkelerde de Uluslararası Mahkeme için ülke Komiteleri oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Girişim Komitesi, Almanya'nın çeşitli şehirlerinde toplantı ve geceler düzenleyerek Türkiye'deki siyasi durumu demokratik hak ve özgürlükler üzerindeki kısıtlama ve yasakları çeşitli çevrelere yeniden tartıştırmaktadır.

ERKEN SEÇİMLER VE SONUÇLARI ÜZERİNE

Geçtiğimiz yılın Kasım ayında yapılan seçimler Türkiye'deki gelişmelerin anlaşılmasını bir hayli kolaylaştıran sonuçlar yarattı. Tekelci güçlerin tüm önlemlerine rağmen 29 Kasım Genel Seçimleri, bunalım ortamını derinleştirici ögelerin ön plana çıkmasıyla sonuçlandı.

Tekelci sermaye sözcülerinin iddialarının aksine, sandıktan istikrar değil bunalım çıkmıştır. Bu bakımdan 29 Kasımgenel seçimlerini, krize çıkarılmış bir davetiye olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Gerçeklik böyle olduğu halde, egemen sınıfların çeşitli düzeylerdeki temsilcileri, seçim sonuçlarının anlamını çarpıtmaya hala devam etmektedirler.

Türkiye sanki ANAP'a oy veren insanlardan (8 milyon seçmen) ibaretmiş gibi yapılan seçim yorumları, 12 Eylül Rejimi'nin ideolojik-politik söylemleri gereğince öne sürülmüş iddialardan ibarettir.

Seçim sonuçlarının anlamının bu şekilde tahrif edilmesine karşı 29 Kasım Seçimleri'nin ne tür mesajlar taşıdığını, seçim sürecinin hangi gerçekleri açığa çıkardığını belirlemek zorunlu hale gelmiştir. Bu zorunluluğun bir gereği olarak biz bu yazımızda, seçim sonuçlarını çeşitli yönlerden ele alıp seçim sürecinin açığa çıkardığı gerçekleri ana başlıklarıyla sunmaya çalışacağız.

29 KASIM SEÇİMLERİ MEŞRU DEGİLDİR

Geçtiğimiz yılın Kasım'ında yapılan seçimleri tekelci güçler ve siyasi iktidar *"dünyanın en demokratik seçimi"* olarak sunmaktadır. Oysa bu seçimler, gerçekten de diğer ülkelerde yapılan seçimlere göre, anti-demokratikliği tartışılmayacak kadar açık olan bir şeçimdir. Seçimlerin gayri meşru oluşunun sebebi, sadece %36 oy oranıyla bir partinin hükümet olmasına imkan tanınmış olması değildir. (Bunu, düzenin yedek siyasi partileri olmayı hakeden SHP ve DYP yöneticileri düşünsün.)

Seçimlerin ve sonuçlarının meşru olmayışının asıl sebebi şudur: Bu seçimler, Türk ve Kürt halklarının yasak ve baskı altında tutulduğu; emekçilerin özgür iradelerine göre hareket etmelerinin zorla engellendiği şartlarda yapılmıştır. T'K'P'nin, TİP'in, ya da başkaca herhangi bir *"temsilci"* partinin değil, bizzat kitlelerin söz haklarını kullanmalarının fiilen ve yasal olarak engellendiği şartlarda yapılan bir seçim, toplumun gerçek iradesini yansıtamaz. Bunun yanısıra seçmenlerin %20'sinin oylarının baraj uygulaması nedeniyle boşa sayıldığı, (çöpe atıldığı) bir seçim meşru bir seçim olarak görülemez. (Son seçimlere 1 milyon 800 bin kişi katılmamıştır. 2 milyon oy alan DSP ile 1 milyon 700 bin oy alan RP ise mecliste temsil edilememiştir.)

BIRAKIN Halkın Devrimci Demokrasi Perspektifini ve sosyalist demokrasi ilkelerini, 29 Kasım 87 Erken Seçimleri, tıpkı 6 Kasım 83 seçimleri gibi, *burjuva meşruiyeti ilkeleriyle bile bağdaşmamaktadır.*

Böyle bir seçimin sonucunda işbaşına gelen bir hükümeti Türkiye 5 yıl daha kaldıramaz. ANAP'ın hem bu nedenle, hem de , izleyeceği baskı politikaları nedeniyle istikbali parlak değildir.

TOPLUM, APOLİTİKLEŞME ÇEMBERİNİ HENÜZ KIRAMAMIŞTIR

Seçimlere katılım yüksek olmakla birlikte, *(26 miyon 375 bin seçmenin 24 milyon 600 bini oy kullanmış.)* seçim süreci çok *cansız* geçmiştir. *SHP'nin limon espirisinin 29 Kasım seçimlerinin tek ilginç olayı olduğu hatırlansın.*

Son seçimlere aktif siyasi katılım çok düşük olmuştur. İki önemli faktörün bu duruma yolaçtığı söylenebilir.

1) 12 Eylül'ün topluma dayattığı apolitikleşme sadece ANAP'a oy verenlerde değil, diğer partilerin sempatizanlarında da belli bir etki yaratmıştır. Siyasetten, siyasi faaliyetlerden uzak durma anlayışı, varlığını ve etkisini geniş kesimler üzerinde halen sürdürmektedir.

2) Rejim tarafından siyaset yapmalarına izin verilen güçler, bütün kozlarını referandum sırasında paylaşmışlardı: Söyleyeceklerini o zaman söylemişler ve belki de seçim sürecine yorgun girmişlerdi. Bu nedenle seçimler, bir yönüyle de, referandum maçının töreni oldu. Ecevit, Erbakan ve Türkeş için seçim sonuçları cenaze törenine benzedi. Türkeş'in mirası, şimdi o çok sevdiği ve koruduğu devlete ve ANAP'a kalmışa benziyor. Seçimlerin kendisi için cenaze töreni olduğunu tek farkeden Ecevit'in 2 milyon oyunun ne olacağı henüz belirsiz. Erbakan ise, özellikle T. Kürdistanı'ndan aldığı destekle muhtemelen Milli Görüş için yeni bir strateji tesbit ederek zamansız vefatının yarattığı boşluğu yeniden doğuşla gidermenin yollarını deneyecektir.

Yukarda işaret edilen apolitikleşmenin, düzen partilerini hiç bir şekilde rahatsız etmediğini söylemek gerekiyor. Burjuva odaklar için siyasetten uzaklaşma olgusunun fazlaca bir önem taşımadığı ve taşımayacağı bilinmektedir.

SEÇİMLER, DEVRİMCİLER İÇİN CİDDİ SORULAR ORTAYA ATMIŞTIR

Seçim sürecinde gözlenen apolitikleşme olgusu, esas olarak devrimcileri ilgilendirmesi gereken, onların düşünmesi gereken bir sorundur. Zira devrimciler, kitlelerin bütün siyasi ve toplumsal süreçlere aktif ve özgür katılımını savunmaktadırlar. Sadece aktif ve özgür katılımı değil, kitlelerin siyasi ve toplumsal yapıların yönetenleri olması gerektiğini savunan sadece devrimcilerdir.

Türkiye'deki gelişmelerin büyük siyasal ve toplumsal dönüşümlere uğraması gerektiğinin bilincinde olan devrimcilerin 29 Kasım Seçimleri'nden çıkaracakları en önemli ders *emekçi kitlelerin ve işçi sınıfının aktif* siyasete nasıl çekileceği olmalıdır.

Kendi geleceğini devlete ve bazı partilere emanet etmiş, böyle yapması için yüzyıllardır şartlandırılmış ve son olarak 12 Eylül Faşizmi'ne razı edilmiş bir kitle hangi yollarla ve hangi araçlarla *"biz de varız!"* diyebilecektir?

Gelmiş geçmiş bütün partilerin ve *darbelerin yardımıyla ve bunların ar*kasındaki sınıfların bilinçli ve planlı çabalarıyla kendisi için değil başkası için çalışmak ve yaşamak zorunda bırakılan Türk ve Kürt halkları kendi geleceğini kendi eline alan bir güç haline nasıl gelebilecektir?

En yakın örneği 29 Kasım Seçimleri olmak üzere son yüzyılın tarih sahnesine çıkardığı bu soru bütün önemi ve canlılığıyla günümüze de damgasını vurmaktadır.

Bu soru seçimler sürecinde olduğu gibi, önümüzdeki dönemin de en can alıcı sorunu olacaktır. Bu soruya doğ*ru cevap veren siyasal çizgi Türkiye'*nin geleceğinde etkili olacaktır.

Tarihin 90'lı yıllara doğru evrildiği bu günlerde bu soruya doğru bir cevap arayanlara Türkiye'nin son 20 yıllık tarihi olumlu bir zemin ve değerli bir birikim sunmaktadır. Bu birikim, işçi sınıfının ve emekçi halkların bağımsız devrimci seçneğini yaratmak yönündeki partileşme süreçlerinin ve bu kapsamdaki teorik-siyasi belirlemelerin yanısıra, demokratik kitle örgütlenmeleri, Direniş Komiteleri, Devrimci-Demokratik Halk Hareketleri, işçi komiteleri, devrimci sendikalar, öğrenci konseyleri, Fatsa ve Tariş'ler, yerel halk komiteleri gibi örneklerle Türkiye topraklarına kazınmıştır.

Bu birikimin kendisini ifade etmedeki gecikmişliği, aslında 29 Kasım Seçimleri'nin (ve Türkiye'deki tablonun) en temel eksikliğidir. Böyle olmakla birlikte, ülkemizin şartları, Devrimci Geleneğin maddi bir emekçi gücü haline, bir siyasal varlık haline gelebilmesi için uygun özellikleri de taşımaktadır.

Demokrasinin bir kaç partinin varlığı sorununa; sosyalist demokrasinin ise komünist partisinin herşeye tek başına hükmetmesi sorununa indirgendiği günümüzde, kitlelerin özgürlük, kendi kendini yönetme, demokrasi v.b. taleplerine en doğru yaklaşımı gösteren Devrimci Seçeneğin yaşayıp güçlenmesinin Türkiye için ne kadar gerekli olduğu 29 Kasım Seçimleri'yle bir kez daha açığa çıkmıştır.

Önümüzdeki yıllar, Devrimci Demokrasi ve Devrimci Sosyalizm perspektifini savunanların, burjuva alter*natiflerine* ve *sözde sol seçeneklere* karşı Devrimci Seçeneği oluşturmak için mevcut imkanları nasıl kullanacaklarını, diğer akımlara göre teorik düzeyde sahip oldukları şansı nasıl değerlendireceklerini gösterecek oluşu nedeniyle önemli bir dönem olacaktır.

SEÇİMLER, EGEMEN SINIFLAR ARASINDAKİ ÇATIŞMANIN KANGREN HALİNİ ALDIĞINI KANITLAMAKTADIR

29 Kasım Seçimleri egemen sınıf ve zümreler arasındaki çatışmayı sona erdirememiştir. Seçimlerin erkene alınmasının bir önemli nedeninin bu *olduğu düşünülürse ANAP, oldukça anti-demokratik* bir seçim yasasının varlığına rağmen DYP'yi silememiştir.

ANAP tekelci sermayeyi ve emperyalizmi, büyük ihracatçı ve ithalatçıları, mali ve ticari kesimin en irilerini arkasına aldığı, yani egemen ittifakın temsil hakkınıpekiştirdiği halde sağın tam bir desteğini henüz kazanamamıştır. Sağcı, gerici, faşist, muhafazakar, *milliyetçi olarak tanımlanan güçlerin* oligarşinin yeni bayrağı altında toplanması başarılamamıştır.

29 Kasım Seçimleri, uzun yıllardır sürüp gelen sağdaki bölünme ve parçalanmanın içerik ve biçim değiştirerek bundan sonra da devam edeceğini göstermektedir. Burjuvazi içindeki iktisadi çıkar çatışmasının büyüklüğü, bazı mülk ve para sahibi zümrelerin ideolojik-politik söylemlerinde kırılmalara yol açmaktadır. Bunun bir şeklini partilerin kadrolarında ve kitle tabanında meydana gelen kaymalarda izlemek mümkündür.

Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki durumun aksine Türkiye'de burjuvazinin temsil sorunu hala esaslı ve kalıcı bir şekilde çözümlenememiştir. Değişik proğrama ve farklı söyleme sahip çeşitli partilerden hiçbirisi, burjuva sınıf ve zümrelerle pre-kapitalist unsurları uzun süreli olacak bir şekilde birleştirememektedir.

Türkiye egemen sınıflarının tamamına yakın bir bölümünün yakın tarihte ancak iki kez bir siyasi proğram etrafında uzlaştıkları görülmüştür: 50-57 arasında Demokrat Parti etrafında; 65-69 arasında ise Adalet Partisi etrafında. Menderes ve Demirel'in bu başarılarını önemli bir nedeni şüphesiz, sözkonusu dönemlerin ekonomik şartlarındaki olumluluktur. İç ve dış ekonomik könjöktör, yatırımların genişlemesine, hızlı bir büyümenin gerçekleştirilmesine, üretim ve tüketimin artmasına ve sonuçta sermaye birikiminin yoğunlaşmasına hizmet etmiş; bu ise egemen sınıflar arasındaki çıkar çatışmalarının uzlaşma yoluyla çözümlenmesinin zeminini yaratmıştır.

1969'dan sonraki dönemlerdeyse, ekonomik krizin yoğunlaşmasına paralel olarak hiç bir siyasi odak bir seçim döneminde bile egemen sınıfları birleştirememiştir. Birleştirmesi de mümkün değildi.

ANAP 6 Kasım 83 ve 29 Kasım 87 seçimlerinde mecliste çoğunluğu alarak tek başına hükümet kurmuş olsa bile, bu, sömürücü sınıf ve zümrelerin tamamının ANAP etrafında birleştiği anlamına gelmemektedir.

İzlediği ekonomik modelin bir ge*reği olarak ANAP'ın egemen sınıf ve* zümrelerin tamamını tatmin etmek gibi bir ihtiyacı yoktur. Buna gerek duyulmamaktadır. Kaldı ki, Türkiye kapitalizmindeki çarpık tekelleşme ve 80'den bu yana tekelleşmenin yoğunlaşması, egemen sınıf ve zümreler arasındaki uçurumu derinleştirmiştir. Bu durum, mülk ve sermaye sahiplerinin aynı ekonomik ve siyasi proğram temelinde birleşmesinin önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. ANAP'ın burjuvazinin tamamını -onları tatmin eden bir çizgide- birleştirmeye niyeti olmadığı gibi, DYP'nin geniş tabanlı ittirak projesinin de bu yüzden tutma şansı zayıftır.

ANAP, 12 Eylül'ün sivil bir devamı olarak egemen sınıfların sınırlı bir kesiminin temsil hakkını elde edebilmiştir. Bu sınırlı kesim, 12 Eylül sayesinde devlet olanaklarını ve ekonomik süreçleri tek başına yönlendirmektedir. Şöyle ki, 1980'li yıllar T.C. tarihinde, tekelci güçlerle büyük ticari ve *mali sermayenin emekçi sınıfların sırtından olağanüstü bir şekilde semir*diği yıllar olmuştur. Bu semirme, bir yönüyle de sanayi sermayesi ile toprak ve tarım kesiminin ekonomik hayattaki ağırlıklarının zayıflamasına sebep olmuştur.

80'lere kadar olan gelişmede ekonomik hayatta önemli bir yeri olan ve bu nedenle egemen sınıflar içindeki konumu etkili olan sanayi sermayesi gibi bir gücün; bunun yanısıra toplumsal hayatta ve bir ölçüde de ekonomik ilişkilerde belli bir etkisi olan ve bu nedenle egemen ittifak içinde kendisine yer bulabilen toprak ve tarım kesiminin 80 sonrası evrede kendilerinin aleyhine olan gelişmeler karşısında genel olarak neden sessiz kaldıkları sorusu, açıklık getirilmesi gereken bir konudur.

İki önemli sebep, bu güçlerin tutumunu anlamaya yeterli olacaktır. Bu sebeplerin egemen sınıflar arasındaki *ilişkilerin bundan sonraki gelişimine* de yön verecek oluşunu dikkate alarak bu konuyu kısaca açalım.

Sanayi sermayesinin, (büyüme ve kalkınmada önemli bir yeri olan yatırımcı-üretimci kesimlerin) 80 sonrasında kendi aleyhine olan yeni düzenlemelere karşı şimdiye kadarki tutumundan daha farklı bir tutum içine girmemiş olmasının önemli bir sebebi şudur:

80 yılında yürürlüğe konulan ekonomik politiklalarla siyasi proğram, (24 Ocak ve 12 Eylül) genel olarak sermaye lehine ve genel olarak emek aleyhine *çok köklü tedbirler getirmiş*tir. Bu operasyonlar, burjuvazi arasındaki çatışmaları ikinci plana atmış ve bütün sömürücü sınıf ve zümreleri 24 Ocak ve 12 Eylül etrafında dayanışmaya sevketmiştir. Gerici sınıf ve tabakalar, kendi iç çelişkilerini bir yana bırakarak emek güçlerinin ve Devrimci-Demokratik Halk Hareketi'nin 80 öncesindeki konumunu tersine çevirecek politikalar etrafında kenetlenebilmişler; kendi iç sorunlarının çözümünü halk hareketinin ezilip dağıtılmasından sonraki evreye ertelemişlerdir. Egemen ittifaktan dışlanan ya da zamanla dışlanacağını anlayan burjuva kesimler, gerçek bir sınıf dayanışması içine girmişlerdir. Bir bakıma *"kol kırılır, yen içinde kalır"* atasözündeki mantığa göre hareket etmişlerdir.

Oligarşik egemenlikteki konumları sarsılan kesimlerin 80 sonrası evrede aldıkları tutumun ikinci sebebine gelince:

Türkiye sermaye güçlerinin ekonomik alandaki yapılanmaları ve örgütlülükleri son derece içiçe geçmiştir. Özellikle burjuvazinin üst katmanlarında sanayici, tüccar, bankacı işlevleri, ithalatçılık ve ihracatçılık işleri genellikle içiçe geçmiş ve bunlar arasında uyumun sağlanmasına elverişli mekanizmalar yaratılmıştır. Bu şekildeki kaynaşmalar, her hangi bir sektördeki olumsuzluğun etkisini azaltmaya uygun düştüğü için tarım sektörü de dahil olmak üzere her alanda kolu bulunan büyük burjuvazi bazı hallerde bunalımla ve sıkıntılarıyla birlikte yaşamayı başarabilmiştir.

Ekonomik krizin yoğunlaştığı dönemlerde yaşama şansını yitirenler, genellikle bu tür bir örgütlenişi başaramayan holdingler, (firmalar) ya da her hangi bir tekelci grupla bütünleşmeyi başaramayan ve tek başına iş yapan kesimler olmaktadır. Tabi, yürürlükteki sermaye birikim modeline uyum sağlayamıyanların da konumlarında büyük sarsıntılar olmaktadır. Sadece iç pazara göre yatırım ve üretim işlevine sahip olanların 80'den sonra yaşadıkları sarsıntı buna örnektir.

Bu belirlemelerle 29 Kasım Erken Seçim süreci arasındaki ilişkiye gelince, bunları şöyle sıralamak mümkündür:

- Seçimler, sermaye güçleri arasında 80'den sonra oluşan güç dengesini esaslı bir şekilde değişime uğratacak sonuçlar yaratmamıştır. Böyle olmakla birlikte, aynı sonuçlar, burjuvazi arasındaki çatışmaların durulma*dığına, aksine kangrenleştiğine işaret etmektedir.*
- Emek güçlerinin yeniden kıpırdamaya başlaması, Kürt sorununun kendisini sıcak çatışma şeklinde dayatması, toplumsal huzursuzluğun zayıf da olsa tepkiye dönüşmeye başlaması, gelir dağılımındaki büyük adaletsizliğin toplumda yaratacağı et-

kiler v.b. faktörler, sermaye güçleri arasındaki dayanışma ruhunu yeniden canlandırabilecektir.

EKONOMİK konumu sarsılan, hatta egemen ittifaktan dışlanan kesimler, tekelci burjuvaziye, ticari ve mali sermayeye karşı tutumlarını bu nedenle sertleştirmekten kaçınma yolunu seçecekler ve parlamentoyu durumlarını düzeltmek için tek ve önemli platformu olarak kullanmaya çalışacaklardır. ANAP'ın parlamentoyu cunta dönemindeki Danışma Meclisi gibi kullanmak istemesine karşı DYP ve SHP'nin meclisi daha fonksiyonel yapma çabası içinde olmalarının bir sebebi de bu durumdur.

● Sınıfsal desteği pekişen fakat toplumsal desteği zayıflayan ANAP'ın sanayi sermayesini ve feodal artıklarla toprak ağalarını ve tarım kapitalistlerini (bunlardan birini veya birkaçını) kollayan bir iktisat politikasını benimseyip benimsemiyeceği henüz belirsizdir. Yeni sermaye birikim modelinin yerine oturmaması, 88 yılında ödenmesi gereken dış borcun bir hayli yüksek olması, ithalatla ihracat arasındaki dengenin kurulamamış olması gibi ciddi ekonomik sebeplerin toplumsal ve siyasi kaygıları bastırması muhtemeldir. Ne var ki, Tükiye gibi büyük olaylara ve çalkantılara gebe bir ülkede toplumsal ve siyasal kaygılar bazen ekonomik politiklalardan tavizler verilmesini gerekli hale getirebilmektedir. ANAP, hem bu kaygıyla, hem de DYP'nin siyasi varlığına son vermek ve sağı birleştirmek amacıyla yeni sermaye birikim modelinin oturmasının gecikmesini göze alabilecek midir? Böyle bir duruma IMF ve diğer emperyalist odaklar ne derece razı olacaktır?

Bu soruların cevapları önümüzdeki süreçte belirginleşecek olmakla birlikte mevcut veriler ışığında bakıldığında görülen şudur: ANAP'ın burjuvazinin tamamını kollayan bir ekonomik politika izlemesi güçtür. ANAP'ın mevcut çizgisini değiştirmesi zayıf bir ihtimal olmakla birlikte, sanayi sermayesini eskisine göre daha fazla destekleyici önlemlere başvurması beklenebilir. Ancak bu ittifakın bileşiminde köklü bir değişme yaratmayacak türden bir gelişme olabilir.

● Buraya kadar saydıklarımızdan sola yönelik kesin bir sonuç çıkarmak mümkündür. Bunu şöyle ifade edebiliriz: Sanayi sermayesinin orta ve küçük *katmanlarıyla*, irili-ufaklı çiftçi ve toprak ağalarıyla, mali, sınai ve ticari alanlarda tekelleşmemiş durumda o*lan ve devlet imkanlarından*, iç ve dış kaynaklardan yeteri kadar pay alamayan burjuva kesimler kendi durumlarını düzeltmek için solla, işçi ve köyülerle, diğer çalışanlarla ve Kürt ulusal güçleriyle ittifak içine girerek ANAP'ın arkasındaki güçlere, sınıf ve zümrelere ve ANAP politikalarına karşı bir muhalefet cephesi oluşturmayacaklardır. Bu kapsamda bir muhalefet cephesinin oluşabileceği varsayımıyla hareket eden ve politikalarını buna göre ayarlayan bazı sol odakların hayal kırıklığına uğraması kaçınılmazdır. T'K'P'lilerin ve sol liberallerin yaşadıkları hayal kırıklığı sol için bari bundan sonrasında uyarıcı olabilmelidir.

KRİZ YÖNETİMİ PARTİLEŞİYOR

29 Kasım Seçimleri, ANAP'ın partileşmekte olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, kriz yönetimi için oluşturulan felsefe giderek partileşmektedir. Kriz yönetiminin başka bir şekli olarak 80 12 Eylül'ünde iktidara elkoyan MGK, kendisini siyasi parti düzeyinde yeniden üretmek istemiş ve bu amaçla 83'te Genel Seçimlere başvurmuştur. *"Küçük"* bir yanlışlığın sonucunda MDP atına oynayan generallerin planlarını MDP'nin yerine hükümet olan ANAP devam ettirdi. Ve ANAP kriz yönetimi politikalarını uygulayarak partileşmeye çalıştı.

ANAP emperyalist-kapitalist ülkelerde *"Yeni sağ"* diye tanımlanan ve bir süredir bazı büyük devletlerin yönetiminde söz sahibi olan akımın bir uzantısı olarak ideolojik, siyasi, kültürel alanlarda muhafazakar, gerici, faşist, anti-demokratik ve otoriter görüşleri benimseyen; ekonomik alanlarda ise serbestçi, modern ve çağdaş görüntülü bir kimliğe sahiplanmiştir. ANAP bu kimliğiyle ve kimliğinde içerilen ögelerin toplumun bazı kesimlerinin ihtiyaçlarına cevap verebilmiş olması sayesinde belli bir kitle desteği kazanmıştır.

Özal'a 12 Eylül korkusu ve tehdidiyle oy verenler olmuştur şüphesiz. Ancak, ANAP'ın kitle desteği kazanmasının tek sebebi bu olamaz.

ANAP'ın kitle desteğinin altında, 12 Eylül felsefesinin belli toplum kesimlerince benimsenmesi, sağın yeni bir temelde birleşmesi isteği, egemen sınıfların iç çatışmasının yarattığı siyasi sorunlara duyulan tepki, (örneğin koalisyonlara) Türklük ve İslamlık değerlerini yitirmeden batılılaşmaya, tüketim toplumuna has *"modern"* ilişkilere, teknik ve mali gelişmelere sahip olmaya duyulan özlem v.b. faktörler yatmaktadır.

İşte ANAP, yukardaki dürtülerle hareket eden ve 80 öncesinde AP, MSP, MHP, CGP gibi partilere oy verenlerin bir bölümünün karışımı olan bir kitle desteğine kavuşmuştur. (ANAP'ı eski CHP'ye oy verenlerin az bir kesiminin de desteklemiş olması muhtemeldir.) ANAP'a verilen bu desteğin gönüllü bir destek olduğunu söylemek gerekir.

Yani ANAP için, ANAP'ta ifade bulan ekonomik ve siyasi görüşler için mücadele edecek, mevcut sistemin korunması söz konusu olduğunda militanlık yapacak bir kitleyi Özal, kendi bayrağı altında birleştirebilmiştir.

80 öncesi dönemlerde, sahip olduğu göreli özerkliği büyük burjuvazinin denetleyemediği alanlara kadar genişleten İslamcı Akım'la devleti korumak için kendisine verilen görevi sistemli bir *"aşırılık"* haline getiren ve bazen devlet ve tekelci sermaye tarafından dizginlenemez konumlara ulaşan sivil faşist hareket, önce 12 Eylül, sonra da ANAP tarafından tekelci ser*mayenin ve devletin denetleyebileceği* alanlara çekilmiştir. (Türk-İslam Tezi adlı kırma ideolojisinin devletin resmi görüşü haline gelmesi v.b.)

Bütün bu sayılanlar şuna işaret etmektedir: ANAP, emperyalizmin Türkiye sağ'ını yeni bir ideolojik-politik temelde birleştirmek amacıyla *yaptığı müdahalenin parti* düzlemindeki ifadesi ve şekillenmesi olmuştur.

Ne varki, bu müdahale, yazımızın önceki bölümlerinde değindiğimiz sebepler yüzünden burjuvazinin tamamını ve sağ düşünceyi benimseyen toplum kesimlerinin hepsini bir bayrak altında toplamaya yetmemiştir.

12 Eylül'cüler, bütünüyle faşistleştirdikleri devletin eskisine göre işlevi sınırlandırılmış olan meclisinde, sağın AP, MHP ve MSP'nin koalisyonu şeklinde (MC'lerde olduğu gibi) birleşmesi yerine, bu partilerde ifade bulan görüşleri ve politikaları bir ve aynı parti içinde kaynaştırıp bütünleştiren ve sağın tamamını kucaklayan bir siyasi odak yaratmak istemişlerdi.

Şiddetli bir terör ve baskı dalgasının eşliğinde sol'a karşı sağ'ı yeniden mevzilendirme politikları ANAP gibi bir partiyi ortaya çıkarmıştır. Hatırlanacağı gibi, tekelci sermaye 80 öncesinde emekçilere karşı açtığı çok yönlü savaşta kendi siyasi güçlerinin çok parçalı oluşu ve bu savaşın yıpranmış bir kurmay heyeti ve zayıf bir karargah aracılığıyla sürdürülemeyişi gibi nedenlerle ciddi bir açmaz içerisindeydi. Bu açmazı, ancak yeni bir kurmay heyet, (yeni bir siyasi parti) ve güçlü bir karargah (devlet) oluşturarak ve bunlar aracılığıyla sağ'ı yeniden birleştirip mevzilendirerek aşabilirdi. Nitekim, onlar da bunu denediler.

İşte 29 Kasım Seçimleri, bu denemenin hala devam ettiğini, fakat amaçlananların, tamamının gerçekleşmediğini göstermektedir. Sağ'ın tek bir bayrak altında birleşemiyecek oluşu, sol için bir avantaj sayılmalıdır. Bu avantajı sol'un nasıl kullanacağı önümüzdeki dönemde belli olacaktır.

SEÇİMLER DYP'NİN AÇMAZINI DERİNLEŞTİRDİ

Egemen sınıf politikaları arasındaki rekabetin çözüm araçlarından birisi olarak gündeme getirilen Erken Seçim, söz konusu rekabetin bir tarafı olan DYP'yi önemli açmazlarla karşı karşıya getirmiştir. Seçim sonuçları, sağ'ın 2. gücünün DYP olduğunu resmileştirmiştir. Ancak DYP'nin aldığı oyun niteliği, bu partinin geleceğini tartışmalı hale getiren bir özellik taşımaktadır. DYP, büyük ölçüde kırsal kesimden oy alarak meclise girebilmiştir. Modern toplumsal ilişkilerin etkili olduğu yerlerde DYP'nin oy oranı, düşük olmuştur.

Cumhuriyet'ten

Oylarının bu niteliği nedeniyle ve bunun yanısıra %19 gibi bir oy oranıyla DYP'nin alternatif bir güç olması zayıf bir ihtimaldir.

DYP'nin geleceğini tartışmalı hale getiren, dolayısıyla ANAP'ın *alternatifi* olma konumunu zayıflatan ikinci olgu şudur:

Seçim sürecinde DYP, ANAP'tan nerede farklı olduğunu bir türlü belirginleştirememiştir. Parlamentonun işlevi, bazı hak ve özgürlüklerin kullanım şekli gibi konularda ANAP'tan farklı bir görüntü yaratmaya çalışan DYP; ekonomik, siyasi ve diğer alanlarda ANAP'tan temelli ve köklü farklara sahip olmadığı için eski AP'nin oylarını dahi alamamıştır. Ana muhalefet partisi bile olabilecek bir kitle desteği kazanamıyan DYP'nin ANAP'a karşı alternatif olması sözkonusu olamaz.

Toplumun sorunlarına köklü çözümler önermeyen, kitlelerin taleplerine olumlu cevaplar vermeyen, sadece mevcut *ekonomik modelin* bazı olumsuz sonuçlarını *eleştiren* bir politikanın başarı şansı zayıftır.

Emperyalist-kapitalist sistemdeki gelişmelere ve bu gelişmenin yolaçtığı yeni politikalara duyarlı ve bağımlı bir geleneğin (DP-AP geleneği) takipçisi olan DYP, *"yeni sermaye birikim modeli"*'ne karşıt bir ekonomik modeli benimseyebilecek durumda değildir. DYP, IMF önerilerine, ANAP'ın uyguladığı ekonomik politikalara ve bunları koruyup kollayan siyasal yapılara temelden karşı çıkamamaktadır. Söz konusu partinin eleştiri ve itirazları sistemin tali unsurlarına ilişkindir.

Böyle olmakla birlikte, DYP'nin, çeşitli kesimlerden kayda değer bir destek bulmuş olması nasıl açıklanabilir? Yıpranmış bir Demirel, nasıl olur da toplumun bazı kesimleri için yeniden aranan bir politikacı haline gelir?

Bu sorulara kısaca cevap verirsek: 80 yılında yürürlüğe konulan IMF politikaları ekonomik ve toplumsal dengeleri büyük ölçüde tahrip ettiği için ve bunun sonucunda iç pazar esasına dayalı birikim modeline has ilişkiler parçalanarak 80'den sonraki evrede değiştiği için bu gelişmeden zarar gören kesimler, DYP'nin mesajlarına daha duyarlı yaklaşmışlardır. Demirel'in söylemleri bu nedenle toplumun çeşitli kesimlerinde yankı bulmuştur. Ne var ki bu yankı, DYP'yi hükümet yapabilecek bir düzeye eri*şememiştir.*

SERMAYE güçlerinin geniş tabanlı birliğini, -tabii ki, tekelci sermayenin denetiminde ve ağırlığında geniş tabanlı bir egemen sınıf ittifakını- savunan DYP, büyük ölçüde *"ihracat ağırlıklı birikim modeli"*'nden zarar gören sermaye çevre*leriyle toprak-tarım kesiminden aktif* bir sınıfsal destek görmüştür.

Demirel, sadece bu desteğe dayanarak hükümet olunamıyacağını bilen birisidir. O'nun bu engeli aşmak için çırpınıp duracağı muhakkaktır. Fakat tekelci sermayeyi 80 öncesinin ekonomik ve siyasi düzenine dönmeye kimsenin ikna edemiyeceği görülmektedir. Bu açıdan Demirel'in büyük burjuvazinin ağırlığında ve diğer burjuva kesimleri de kucaklayan bir ittifak zemini yaratabilmesi güçtür.

Demirel'in zorlanacağı diğer bir sorun SHP olacaktır. DYP, bir yandan ANAP'a alternatif olmaya çabalarken bir yandan da SHP'nin öne çıkmasını engellemek için enerji harcayacaktır.

DYP, 88-93 arası dönemin, son seçimlerde aktif destek aldığı güçler için son fırsat olduğunun farkındadır. Parlamentolu dönemin bu evresi, bu son şansın değerlendirilmesi için ne gibi imkanlar yaratacak, bunu zaman gösterecektir.

Şimdiden *görülebilen* ise şudur: Sağ'ın birliği ve ayrılığı konusu etrafındaki gelişmeler önümüzdeki dönemin siyasal gelişmelerinde önemli bir etkiye sahip olacaktır.

SEÇİMLER, 12 EYLÜL ETRAFINDAKİ UZLAŞMAYI RESMİLEŞTİRDİ

Seçimlere katılan siyasal odakların belli başlıları Türkiye toplumunun haldeki temel sorunları karşısında gözle görülür bir uzlaşma içerisine girmişlerdir. Seçimler, başta 12 Eylül olmak üzere, Kürt Sorunu, emekçi halklar üzerindeki yasaklar, mevcut ekonomik politika konularında partilerin kısmi bir uzlaşma içinde olduklarını göstermiştir. 12 Eylül'ün sivil bir devamı olan ANAP bir yana, DYP ve SHP bu konularda ciddi bir muhalefet gösterememişlerdir. 12 Eylül dönemiyle ilgili cılız bir kaç çıkışın dışında DYP ve SHP, bu dönemin temel politikalarına ilişkin propaganda amacıyla bile sınırlı bir tartışma açamamışlardır. SHP, seçim dönemindeki mitinglerinde anti-faşist sloganların yer yer SHP sloganlarını bastırmasından ürkerek siyasal özgürlükler konusunda ANAP'tan farkını bile sergileyememiştir. *SHP'nin mitinglerinde yankılanan* talepler, bu partinin yönetimi tarafından sahiplenilenilememiştir.

Seçimlerde canlıklık yaratacak, muhalefet partilerini kitlelere daha fazla yaklaştıracak tek tartışma 12 Eylül tartışması olabilirdi. Bütün parti liderleri bu tartışmadan ısrarla kaçınmışlar, politikalarını Özal'ın bazı sivri uygulamalarının *eleştirisiyle* sınırlamışlardır.

Böylece, toplum için tabu sayılan konulara bir de 12 Eylül eklenmiştir. Burjuvazinin sınıf dayanışması ruhu gereğince 12 Eylül Türkiye toplumunun gündeminden çıkarılmak istenmiştir. Oysa, Türkiye'nin geleceği, en açık örneği 12 Eylül'de ifadesini bulan egemen sınıf politikalarıyla hesaplaşmada yatmaktadır. Bu hesaplaşma yapılmadan ve egemen sınıf politikaları, dayanaklarıyla birlikte tasfiye edilmeden Türkiye'ye huzur ve istikrar gelmeyecektir. Bu bakımdan seçimler, DYP ve SHP'nin 12 Eylül'ü radikal ya da yumuşak önlemlerle tasfiye etmeyi değil, 12 Eylül'le uzlaşarak O'nun sivriliklerini içerden törpülemeyi hedeflediklerini bir kere daha gözler önüne sermiştir. Bu partilerin, 12 Eylül'den çıkışa önderlik edemiyecekleri kesinleşmiş bulunmaktadır.

KÜRT SORUNU KENDİSİNİ DAYATMAYA DEVAM EDİYOR

29 Kasım Seçimleri, bir çok temel problem için olduğu gibi Kürt Sorunu için de her hangi bir demokratik çözüm *şeklini üretememiştir. Mevcut durum*da, seçimlerin böyle çözümler üretmesi zaten beklenen bir gelişme değildi.

Egemen sınıflar ve mevcut siyasi partiler, Kürt ulusu karşısındaki haksız konumlarını gizleyememektedirler. Bu haksızlığın *yarattığı* acizlik son yıllarda daha da artmış durumdadır. Öyleki hiç bir parti, Kürt halkının hiç bir problemini siyasi tartışma platformuna çıkarmaya cesaret edememektedir. Siyasi iktidar ise Kürtler'in ulusal talepleri karşısındaki acizliğini ve haksızlığını terör, demogoji ve tehditle gizlemeye çalışmaktadır. Yapabildikleri tek şey, Kürt Sorunu'nu terör sorunu olarak tanmımlamak ve Kürtler'e karşı yapılan haksızlıkları teröre karşı mücadelenin doğal sonuçları olarak sunmak olmuştur.

Bazı grupların eylem şekli bahane edilerek Kürt Sorunu'nu terör sorunu olarak topluma kabul ettirme çabaları sonuçsuz kalmaya mahkumdur. Bu sorunu ulusal ve siyasi bir sorun olarak görmek istemiyen tüm siyasi odaklar, Kürt ulusal muhalefetinin çeşitli biçimlerde kendisini ifade edişine razı olmak durumundadırlar. Kendisine baskı, terör, yoketme politikalarıyla yaklaşanlara karşı Kürt ulusunun ve emekçilerinin her türlü tavır alışındaki meşruiyet ve haklılık bundan sonra da devam edecektir.

Bu bağlamda vurgulanması gereken şudur: Seçimler, Kürt Sorunu'nun kendisini çeşitli biçimlerde siyasal arenaya dayatma durumunu ortadan kaldıramamıştır.

Seçim sonuçlarının Kürt Sorunu bağlamında işaret ettiği ilginç bir gelişme de şudur:

MSP'nin devamı olarak kurulan Refah Partisi'nin Türkiye çapında en yüksek oy aldığı yerlerin başında Türkiye Kürdistanı'ndaki yerleşim bölgeleri gelmektedir. RP'nin Türkiye çapın

<

da %15'in üzerinde oy aldığı bölgeler şöyledir:
Diyarbakır: %25
Siirt: %24
Bingöl %22
Bitlis: %21
Van: %20
Elazığ: %18
Mardin: %17

Tablonun çarpıcılığını ve ilginçliğini vurgulamak için ekleyelim:

Mardin'den sonra RP'nin sıralamasında %15 oy oranıyla Konya gelmektedir. MSP çizgisinin 80 öncesi grafiğinde Konya, hatırlanacağı üzere ilk sıraları almaktaydı. MSP, eskiden daha ziyade şehirleşmiş ve modern ilişkilerin yaygın olduğu alanlarda bunlara tepki olarak ortaya çıkan eğilimlerden destek almaktaydı. Şimdiyse, MSP (RP)'nin en fazla oy aldığı kesimlerde bir değişme ortaya çıkmaktadır. MSP'nin şehirlerdeki ve batıdaki desteği büyük ölçüde ANAP'a kaymış görünmektedir.

Son seçimler, Türkiye Kürdistanı'nın belli başlı şehirlerinde RP'nin atak yaptığını göstermektedir. RP, Diyarbakır'da SHP'den hemen sonra 2. parti durumundadır. Siirt'te ANAP'tan sonra 2. parti yine RP'dir. RP, Bingöl'de DYP ve ANAP'tan sonra 3. parti olurken, Bitlis'te ANAP'tan sonra tekrar 2. parti olarak belirmektedir. Aynı şekilde Van'da da ANAP'tan sonra 2. parti konumundadır. Elazığ'da ise ANAP ve DYP'den sonra 3. sırayı işgal etmektedir.

RP'nin bu bölgedeki yükselişine Diyarbakır ilginç bir örnek olabilir:

MSP çizgisi, Diyarbakır'da en yüksek oy oranına 29 Kasım Seçimleri'nde ulaşmıştır. MSP, atak yaptığı ve en çok oy aldığı 1973 seçimlerinde Diyarbakır'dan ancak %18,5 oranında oy alabilmişti. 77 seçimlerinde bu oran %17'ye düşmüş, 29 Kasım 87'de ise 1. bölgede %22,7; 2. bölgede %28,7 olmuştur.

Türkiye Kürdistanı'ndaki oy oranında görülen değişme eğilimini bir kaç örnekle daha izlemeye çalışalım:

ANAP'ın bu bölgede en yüksek oyu aldığı şehir Bitlis'tir. Oy oranı %45. Bunda Kamran İnan'ın aşiretinin özel bir etkisinin olduğu açıktır. ANAP'ın en az oy aldığı 10 şehirden 6'sı doğudadır.

SHP Türkiye çapında en yüksek oy oranını Tunceli'de tutturmuştur. (%53) SHP, Elazığ, Siirt, Van, Ağrı, Urfa, Bingöl, Bitlis, Erzurum gibi şehirlerde ise % 20'nin altında oy almıştır.

DYP'nin oy oranının en yüksek olduğu 10 şehir arasında 3. sırada Elazığ, 5. sırada Bingöl yeralmaktadır. DYP, Urfa, Muş, Ağrı, Van, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari gibi şehirlerde %20'nin altında; Erzurum, Tunceli, Malatya gibi şehirlerde ise %10'un altında oy almıştır.

Türkiye çapında en yüksek oy oranına %27 ile Zonguldak'ta ulaşan DSP ... Kürtler'in oturduğu bölgelerden ...ellikle %15'in altında oy alabilmiş... DSP, Tunceli'den %14, Bingöl'den %2 oranında oy almıştır.

Görüldüğü gibi, Türkiye Kürdistanı'... istikrarlı bir yükseliş gösteren ...ti Refah Parti'sidir. RP, bu bölgede ... yüksek oyunu Diyarbakır'dan alır... en düşük oyu da Tunceli'den al...tır. (%1,3)

RP'nin oy oranı grafiğindeki Tun...i kopmasının sebepleri anlaşılır bir ...dir. Tunceli'nin solculuk ve ilerici...ki istikrarı RP'nin bu şehirde tu...masını güçleştirmektedir.

Seçim sonuçlarını analizde yardım... olan bütün bu rakamlardan çıkarıl...ması *gereken mesajlar nedir?*

RP'nin bu bölgeden aldığı oylarda...ki istikrar ve yükseliş, Kürt Ulusal Hareketi'nin uzun vadede aleyhine o...lacak bir gelişme potansiyeli olmaktadır. Diğer partiler, devlet baskısını ve aşiret ilişkilerini pekiştirerek Kürtler'in ulusal ve toplumsal taleplerini bastırmayı denerken, RP, farklı bir politikayla Kürtler'in desteğini kazanmaya çalışmaktadır.

Aşiret ilişkilerini ve diğer geri toplumsal ilişkileri kullanan RP, milliyet ayrımını gütmeyen, her milletin İslam ilkeleri çerçevesinde eşitliğini öneren söylemiyle ulusal baskı altında bunalan Kürtler için uzun vadede bir seçenek olmaya çalışmaktadır.

Diğer partilere göre daha bütünlüklü bir ideolojik kimliğe ve sistematiğe sahip olan RP'nin Ortadoğu'daki bazı gelişmelere de yaslanarak Kürt ulusal ve toplumsal mücadelesini İslam Devrimi havuzunda boğmaya çalışması; ya da mevcut sistemin bu bölgedeki dalga kıranı olması muhtemeldir. PKK'da ifadesini bulan seçenekle ANAP'ın temsil ettiği seçeneğe uzak durmaya çalışan bazı Kürt toplumsal kesimlerinin RP seçeneğini bir çare olarak benimsemesi uzak bir ihtimal sayılmamalıdır. RP'nin bu bölgede, ANAP'tan sonra 2. seçenek haline gelmesi, tamamen Devrimci-Demokratik Güçler'in Kürt ulusal ve toplumsal talepleriyle kuracakları sağlıklı ilişkilere bağlı olacaktır.

Sonuç olarak söylersek, egemen sınıflar, Kürt Sorunu'yla ve bu sorun çerçevesindeki sıcak çatışma ortamıyla evli yaşamaya alışmak zorundadırlar. Çünki, Kürt Sorunu, kendisini değişik şekillerde dayatmaya devam edecektir.

SEÇİMLERLE 12 EYLÜL'ÜN BİR EVRESİNDEN BAŞKA BİR EVRESİNE GEÇİLMİŞTİR

Başta siyasi iktidar olmak üzere, burjuva güçlerin geniş bir kesimi 29 Kasım Erken Genel Seçimleri'yle *"Demokrasiye Geçiş Süreci"*nin tamamlandığına toplumu ikna etmeye çalışmaktadırlar. Hatta Özal, daha da ileri giderek şöyle demektedir: *"Bundan sonra Türkiye'de askeri darbe olmayacak."*

Demokrasinin artık tam anlamıyla işlerliğe kavuştuğunu ifade eden Özal'ın yukardaki demeci bir kaç sonucu yaratmaya yönelik bir amaç taşımaktadır. ANAP lideri, kendisinin uyguladığı politiklaların askeri darbeleri bir ihtiyaç olmaktan çıkardığını vurgulamaktadır. İkinci olarak ise, bazı çevrelerde oluşan kaygıları, (ordunun her 10 yılda bir darbe yapma alışkanlığı kazandığı şeklindeki yanlış bir tesbite dayanan kaygıları) dağıtmaya, bürokrasiyi darbe beklentisinden kurtarmaya çalışmaktadır.

Gerçekten de, yakın gelecekte bir ordu müdahalesinin olabileceğine ilişkin ortada her hangi bir belirti yoktur. 80'de yürürlüğe konulan ekonomik ve siyasal önlemler ağır-aksak da olsa devam ettirildiği için büyük burjuvazinin darbe ihtiyacı duyması söz konusu değildir.

Seçim sonuçları da bir ordu darbesi ihtimalini güçlendirmemektedir. Bunun nedeni, seçimlerin 12 Eylül çizgisinde her hangi bir köklü kırılma yaratmıyacak şekilde sonuçlanmış olmasıdır.

Bu sonuç, seçimlerle demokrasiye, burjuva demokratik devlet düzeni bir yana, *12 Eylül öncesi şekliyle "parlamenter demokrasi"*'ye bile geçilmediği tesbitini doğrulamaktadır.

Seçimlerle, faşist diktatörlüğün yarı-askeri biçimlenmesinden sivil biçimlenmesine geçilmiştir. 12 Eylül 80'deki askeri biçimlenme, 6 Kasım 83 seçimleriyle yarı-askeri şekle dönüşmüş, bu dönüşme kendi zemininde evrilerek 87'de sivil bir şekil almıştır.

*(Geçerken belirtelim ki, faşist dik*tatörlüğün sivil biçimlenmesi ile örtülü şekli bir ve aynı şey değildir. 12 Eylül öncesindeki dönemi tanımlamak için kullanılan örtülü faşizm kavramı, faşist terör ve baskı ögeleriyle nisbi-demokrasi ögelerinin yanyana var olduğu, birincisinin esas olduğu bir zeminde bunların içiçe geçmiş bir şekilde devlet ve toplum hayatında kullanıldığı bir işleyişi anlatmaktadır. Özal'ın 2. hükümet dönemini tanımlamak için kullandığımız sivil biçimlenme kavramı ise, nisbi-demokrasi ögelerinin tamamen tasfiye edilmesi ve devletin bütünüyle ve yukardan aşağı faşistleştirilmesi üzerine oturtulan bir siyasi işleyişin sivil bir hükümet tarafından aleni şekilde sürdürülmesi durumunu tanımlamaktadır. Faşist diktatörlüğün bu şekildeki sivil biçimlenmesi, nisbi-demokrasi ögelerine tali bir şekilde de olsa devlet kurumlarında ve yönetim metodlarında yer vermemesinin yanısıra, demokratik hak ve özgürlüklerin toplumca kullanılmasını da yasaklayıp engellemesi gibi özellikleri tarafından karakterize edilmektedir. Örtülü faşizm diye tanımlanan dönemlerde, devlet kurumları ve yönetim aygıtları öncelikle burjuvazinin çeşitli kesimlerinin; ikinci olarak da toplumun etkisine ve iradesine kısmen açıktı. Şimdiki siyasi işleyişte ise, devlet kurum ve aygıtları ile yönetim organları, egemen ittifakın dışında kalan sınıf, zümre ve kesimlerin etkisine hem yasal hem de fiili olarak kapalı tutulmaktadır. Bu ve benzeri sebeplerle, 83'ten bu yana rejimin geçirdiği evrim ve dönüşümleri, 12 Eylül öncesi siyasi işleyişe doğru bir değişme ve geçiş saymak doğru değildir.)

12 EYLÜL'LE HESAPLAŞMAKSIZIN İLERİYE DOĞRU BİR ADIM ATILAMAZ

Tekrar asıl konuya dönersek:

29 Kasım Seçimleri'yle içine girilen evredeki siyasi gelişmeleri önemli ölçüde etkileyecek, bir bakıma, sınıf mücadelesinin yönünü ve şekillenmesini belirleyecek olan sorun, 12 Eylül'le hesaplaşma olacaktır. Çünkü, 12 Eylül Rejimi'yle, bu rejimin temel ya da tali tüm dayanaklarıyla, ANAP'ın izlediği ekonomik ve politik çizgiyle hesaplaşmadan Türkiye toplumsal sürecinin demokratikleşmesinin önündeki engeller aşılamaz. Bu hesaplaşma, hayatın her alanında gerçekleşmediği, toplumun çoğunluğunu oluşturan emekçilerin ve Kürt ulusunun ekonomik, kültürel, siyasi, insani, toplumsal bütün sorun ve taleplerini kucaklamadığı ve mevcut sistemden köklü bir kopmayı hedeflemediği sürece gerçek bir hesaplaşma özelliği taşımayacaktır.

Bu kapsamdaki bir hesaplaşmaya DYP ve SHP'nin hem niyetli olmadığı, hem de önderlik edemiyeceği son seçimlerle iyice kanıtlanmıştır.

Bu hesaplaşmanın gerçek güçleri, işçi sınıfı, emekçi kitleler ve Kürt halkıdır. Bu güçlerin mücadelesine ise ancak Devrimci-Demokratik Hareket önderlik edecek; tarihsel, güncel ve siyasi bir zorunluluk haline gelen bu hesaplaşmayı gidebileceği yere kadar götürecek olanlar da yine Devrimci-Demokratik Güçler olacaktır.

Devrimci-demokratik Halk Güçleri'nin halen devam eden dağınıklığı ve güçsüzlüğü bu gerçeği değiştiremez. Devrimci-Demokratik Hareket, dağınıklığını bir yönüyle de bu hesaplaşmaya küçükten de olsa başlıyarak aşabilecektir.

Burada kastedilen hesaplaşma, emekçi yığınların mevcut konumlarından köklü değişmeleri hedefleyen bir toplumsal-siyasal dönüşüm projesini, halkın kendi yönetimi aracılığıyla kuracağı bir Devrimci Sosyalizmi hedefleyen bir mücadeleyi tanımlamaktadır.

Son Erken Genel Seçimler, böyle bir mücadelenin objektif şartlarının varlığını, bunun yanısıra subjektif şart*larının yaratılmasına katkıda bulunacak* güçlerin da yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladığını göstermektedir.

Toplumsal muhalefetin SHP ve DYP aracılığıyla parlamentoya hapsedileceği önümüzdeki evrede, kitlelerin taleplerini seslendirecek farklı kanalların yaratılması muhtemeldir. Böyle kanallar yaratılamadığı sürece ve bu kanallar devrimci seçenekle bütünleştirilemediği sürece Türkiye'nin temel sorunlarının çözümüne giden yolun açılması mümkün değildir.

Sonuç olarak söylersek, seçimlerin ortaya çıkardığı tablo devrimcileri bir hayli zor ve çetin görevlerle karşı karşıya bırakmıştır. Sol'un geçmişinde sergilediği olumsuzluklara, Uluslararası Sosyalist Hareket saflarında sosyalizm dışı uygulama ve anlayışların yarattığı tahribata, 12 Eylül yenilgisinin yarattığı yıkımlara rağmen, Türkiye Devrimci Hareketi'nin taşıdığı olumluluklar; Devrimci Hareket'in birliğinin temellerinin varlığını korumaya devam etmesi, bu temellerin tartışma, araştırma, değişme ve değiştirme arzusuyla beslenerek geliştirilmesi ve hayatı bütün yönleriyle kucaklıyan bir mücadelenin gerekliliğine verilen önem, ve buna benzer bir yığın faktör, 2. Özal Dönemi'nde halk hareketinin yeniden yükselişi için elverişli bir subjektif temel oluşturmaktadır.

TÜRKİYE ANAP'I SESSİZCE BEŞ YIL DAHA TAŞIYAMAZ

Erken Seçim süreci ve 2. ANAP Hükümeti'nin ilk uygulamaları, egemen sınıfların baskı ve terör politikalarında, zamcılık ve yasakçılık siyasetinde her hangi bir değişme ve yumuşama *olmıyacağını açığa çıkarmıştır.* Yeni yılın ilk günlerinde meydana gelen bazı olaylar; Milli Güvenlik Konseyi üyelerinin protokoldeki yerlerinin Başbakan'dan sonraya alınması, Özal'ın Cumhurbaşkanlığı sorununu tartışmaya açması v.b. gelişmeler, siyasal yapının mantığında ve işleyişinde burjuva demokrasisine doğru bir yöneliş olarak görülemez. SHP ve DYP yöneticilerinin Ordu'nun meclis ve hükümetin denetiminde olması yönündeki önerileri de, -önemsiz olmamakla birlikte- demokratikleşme yönünde bir gelişme olarak tanımlanamaz. Generallerin tören ve protokoldeki yerlerinin değişmesi, 12 Eylül felsefesinin devlet yönetiminde 2. planda kaldığı anlamına gelemez.

Tekellerin zam ve zulüm politikası, seçmenlerin %64'ü tarafından desteklenmemiş olsa bile, %36 oy destekli azınlık hükümeti,emperyalizm ve büyük sermaye tarafından desteklenecek ve Özal'ın ayakta kalması için elden gelen her şey yapılacaktır.

ANAP'ın her 100 seçmenden ancak 36'sının desteğini almasına rağmen mecliste çoğunluğu elinde bulunduruyor oluşu, önümüzdeki dönemde önemli sorunlar yaratacaktır. Bu sorunlar parlamento duvarını aşarak ve başka sorunlarla birleşerek toplumsal planda çeşitli oluşumlara zemin hazırlayacaktır.

ANAP'ın hem azınlık hükümeti oluşu, hem de baskı ve zam politikalarını yürürlükte tutacak oluşu, Türkiye'de önemli olaylara yol açacaktır. Toplumsal muhalefetin önceki dönemden farklı olarak daha da radikalleşmesi ihtimalini de buna eklemek gerekir.

Özetle Türkiye toplumsal süreci, mevcut sınıfsal çelişkileriyle, ulusal ve dinsel zeminlerdeki kapanmamış tarihsel hesaplarıyla, *daha bir yığın birikmiş ekono*mik, siyasi, kültürel v.b. sorunuyla büyük olaylara gebedir.

Bütün bunlar, Türkiye'nin ANAP'a beş yıl daha tahammül etmesini güçleştirecektir. ANAP'ın bu zorlukları zor politikası temelinde aşmak isteyeceği besbellidir. Bu tür politikaların karşı tepkileri yaratacağı da bilinen bir gerçektir.

Eğer önümüzdeki dönemde Türkiye'de büyük olaylar yaşanırsa bunun tek sorumlusu oligarşi ve siyasi iktidar olacaktır. Egemen sınıflar ve devlet mevcut politikaları terketmediği sürece, kitlelerin bu rejime ve ANAP'a karşı her yola başvurması, kendilerini ve haklarını savunmak için direnmesi meşrudur.

29 Kasım Erken Genel Seçimleri'*nin belki de en önemli mesajı şudur:*

Türkiye gibi bir ülkede, aşağıdan, kitlelerden, ilerici, demokrat ve devrimci güçlerden baskı ve zorlama gelmediği sürece sistemde gerçek bir yumuşama, demokratikleşme yönünde bir gelişme gerçekleşmemektedir. Devrimci-Demokratik bir seçeneğin yokluğunda, kitlelerdeki değişim arzusu sistem içi kanallara rahatlıkla akıtılabilmektedir.

Türkiye'de olumlu ve güzel şeylerin yaşanması, devrimci güçlerin çabalarına, kitlelerin girişkenliğine bağlıdır. Emekçi yığınların kendi geleceklerini kendi ellerine almalarını ve bu amaçla seferber olmalarını hedefleyen ve bu uğurda hayatın her alanında mücadele eden bir siyasi akımın Türkiye toplumsal sürecinin ileriye doğru gelişimine yapacağı çok büyük katkılar vardır.

Zaten seçim süreci de, ANAP'ın gerçek alternetifinin Devrimci-Demokratik Hareket olduğunu göstermiştir. 2. Özal Hükümeti dönemi, Devrimci Seçeneğin maddi bir güç haline gelmesini zorunlu kılan, bu yolda her türlü özveriye katlanılmasını, Devrimci-Demokratik Hareket'in olumlu mirasının geliştirilerek varolan potansiyelin devrimci gelenek temelinde ve bir hedef etrafında birleştirilmesini gerekli kılan bir süreç olacaktır. ●

BURDUR CEZAEVİ'NDE AÇLIK GREVİ BAŞARIYLA SONUÇLANDI

MHP'li birisinin cezaevine müdür olarak atanması üzerine Budur Cezaevi'nde başlayan Açlık Grevi başarıyla sonuçlandı. Daha önceleri yaptıkları direnişlerle cezaevindeki yaşam koşullarını kısmen de olsa düzelten Budur'daki devrimci tutuklular Kasım ayında cezaevine MHP'li bir kişinin müdür olarak tayin edildiğini öğrendiler. Yeni müdür görevine başladıktan sonra ilk olarak o güne kadar kazanılmış hakları gaspetmeye yönelik adımlar atmaya başladı. Cezaevindeki havanın günden güne değişmesi üzerine devrimci tutuklular kazanılmış haklarını kaybetmemek için neler yapılması gerektiği üzerine tartışmaya başladılar. Çeşitli davalardan yargılanan ve Burdur Cezaevi'nde hükümlü olarak kalan devrimciler, sonuçta uzun süreli bir açlık grevinde karar kıldılar. Yaptıkları uyarıların yarar sağlamaması üzerine Açlık Grevi 20 Aralık'ta başladı. Bütün tutukluların katıldığı direnişin 7. gününde cezaevi müdürü tutuklu temsilcileriyle görüşmeye razı oldu. Yapılan gö.rüşmede tutuklu temsilcisi şartların düzeltilmemesi halinde Açlık Grevi'ne devam *edeceklerini açıkladı. Bu ilk görüşmede sonuç alınamadı. 29 Aralık'ta yapılan görüşmede ise cezaevi müdürü tutukluların taleplerini kabul ettiklerini söyledi.* Bunun üzerine devrimci tutuklular direnişe son verdiler.

Bu arada öğrendiğimize göre, Mersin, Ankara Merkez, Eskişehir ve Sinop Cezaevleri'nde Tek Tip Elbise giyme zorunluluğu nedeniyle çeşitli olaylar yaşanıyor. Eskişehir Cezaevi'nde kalan tutuklular TTE giymeyi reddettikleri için 6 aydır yakınlarıyla görüştürülmüyorlar. Mersin Cezaevi'nde ise TTE giymeyen devrimciler hücrelere atılıyorlar, görüş ve haberleşme yasağına maruz kalıyorlar. Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde ise, yılbaşı görüşüne TTE giymeyen tutuklular çıkarılmadı. Bunun üzerine cezaevi önünde bekleyen aileler gösteri yaptı. Aileler jandarma tarafından tartaklandılar. TTE sorunu nedeniyle Sinop Cezaevi'nde de ortamın gergin olduğu, tutukluların baskılara karşı çeşitli şekillerde direndik[illegible] öğrenildi.

HOLLANDA

GRONNINGEN'DE "TÜRKİYELİ VE HOLLANDALILAR DAYANIŞMA ve BİLGİLENDİRME GECESİ" YAPILDI

Hollanda'nın Kuzeyi'nde yer alan Groningen şehri, eskiden beri politik olarak en aktif şehir bilinmektedir. Hollanda Kominist Partisi'nin kalesi diye söylenmektedir.

Kent'te çeşitli azınlıklar yaşar, bunların çok az bölümünü de Türkiyeliler temsil eder.

Fazla nufusa sahip olmayan Türkiyeliler politik olarak hiç bir faaliyet gösterememişler. Ancak birkaç yıl önce Türk Kültür Cemiyeti diye bilinen yeri kurmuşlar. Bir ara bu yerin yönetimini demokrat düşünceli birkaç genç arkadaş ellerine geçirmişler. Uzun süre geçmeden yönetimi terk etmişler. Bunu ganimet bilen islamcılar ve faşist düşünceli ihtiyarlar grubu yönetime geçiyorlar. Ve ilk fırsatta burayı islam fanatik yuvası olarak camii'ye dönüştürüyorlar. Halen cemiyet adı altında camii olarak çalıştırıyorlar.

Bu duruma bizlerin seyirci kalması imkansızdı. En azından birşeylerin yapılması gerektiğine inanarak bir grup Türkiyeli ilticacılar olarak bir araya gelip, bir şeylerin yapılmasına karar verdik.

Daha önce sendikalar, partiler, kiliseler ve ilticacılar kurum ve kuruluşlarıyla diyaloğumuz olduğu halde ne onlar bizlere, nede biz onlara bir politik gün yapma konusunda düşünce belirtmedik. Ancak kişisel bilgilendirme ve günlük politik gelişmenin anlatılmasının dışına çıkılmadı.

Politik yaşam insanı zaman zaman değişik guruplarlada tanıştırıyor. İşte bu süreç içinde Hollanda'nın en hareketli gurubu olan ideolojik düşünceleri "Anarşizm "diye bilinen, işgalci eylemleriyle " Kırakcılar"da denilen bir gurupla tanışma imkanı oldu. Bize Türkiye ve T. Kürdistan'ındaki politik durumu ve bizlerin de düşünceleriyle yakından tanımak için bir gece teklifinde bulundular.Bizler teklifi olumlu bulup bir dayanışma ve bilgilendirme gecesinin yapılmasının kararını aldık. Fakat daha gece gündemini koruduğu anda, kendilerinden başka bir teklif aldık.

Bu teklif şu oldu: Kendilerinin ülke çapında hazırladıkları faşizme karşı eylem birliğine bizlerinde katılmasını, bu konuda hazırlamış oldukları panelde bizimde Türkiye'deki faşizm, politik tutukluların durumu ve cezaevleri koşulları, Hollanda'daki politik ilticacıların durumu ve Hollanda hükümetinin tavrı, Türkiye'nin Nato'daki önemi, Avrupa Konseyine başvurusunun değerlendirilmesi ve Türkiye ve T. Kürdistanındaki durum hakkında bilgi istediler. Bu teklifi de olumlu bulup o konuda elimizdeki dökümanlara ve içinde yaşadığımız yaşam koşullarına dayanarak azda olsa birşeyler vermeye çalıştık.

7 Kasım 1980 gününde "Türkiyeli ve Hollandalılar Dayanışma ve Bilgilendirme Gecesi" diye bir gece tertip ettik. Geceye 300'e yakın Hollandalı katıldı. Kendilerinden duyduğumuz ifade şu oldu: Bölgemizde ilk defa böyle bir organizeye şahit olduk. Gece saat 18.00'de hazırlamış olduğumuz Türkiyelilerin yemek çeşitlerinin yenilmesiyle başladı. Yaklaşık bir saat süren bu fasıl, geç gelen misafirlerin durumundan dolayı proğram süresince devam etti. Yemekler paralı olmasına rağmen (tabi fiyatlar yüksek tutulmadı.) herkes bütün çeşitlerden tatmak istediler. Bu fasıl devam ederken biz proğramın diğer bölümüne geçip, uzun süredir Hollanda'da işçi olarak ailesi ile birlikte oturan, " Ah Groningen" şiir ve öykü kitabıyla bölgede tanınan şair Fehmi Özgök arkadaş, kitabını tanıtarak bazı şiir ve öykülerinden örnekler sundu. Kitap Hollanda'ca basım olduğundan hem Hollanda'ca hem Türkçe anlatımı daha anlaşılır oldu. Ç okta ilgi gördü.

Şair arkadaştan sonra 12 Eylül faşist cuntasının gelişini, Türkiye'deki bugünkü yaşamın içeriğini simgeleyen, cezaevlerindeki politik mahkumların durumunu belgeleyen slayt gösterisi yapıldı. Buda hem Türkçe hem Hollandaca açıklandı. Ardından Roterdam'dan bir arkadaşımız tarafından getirilen folklör gurubu proğrama canlılık kazandırdı. Müzik gurubu çalmaya başladığı zaman davetliler hep beraber oynayalım, eğlenelim sloganıyla geceye coşku kazandırdılar.

DİĞER ÇALIŞMALARIMIZ

İnsan Hakları Derneği'nin açtığı " Ölüm cezaları kaldırılsın ve Genel Af " kampanyası çalışması içerisine girdik. Bu konuda arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu gönüllü görev alarak, Partilerden, Avkatlardan, Doktorlardan, sendikacı ve diğer tanınmış kişilerin dışında, kütüphane, okul çıkışı, sokak, kahve ve diğer yerlerden tek tek imza topladılar. Hatta içimizden bazı arkadaşlar, kampanyanın günü bitiyor diye kısa zamanda topladığı imzaları isimsiz olarak Devrimci İşçi'nin yazışma adresine postalıyor.

Çalışmalarımız yalnız onunlada sınırlı kalmadı. Şu anda önümüze koyduğumuz görev, burada bulunan, ilişkide bulunduğumuz insanların cezalerindeki politik insanlarla yazışmalarını sağlamak. O konuda ilerdeki gelişmeleri tekrar Devrimci İşçi'ye ileteceğiz.

Ayrı bir çalışmada, Türkiye'ye gidecek Avrupa Parlementerlerine bilgi vermek onlarla kontak kurmak için çalışmalar yapıyoruz.

Daha sonraki gelişmeleri de sizlere ileteceğimizi bildirir çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Groningen'den bir gurup Devrimci Politik ilticacı.

KIRMIZIGÜL

SANAT DERGİSİ ÇALIŞANLARIYLA SÖYLEŞİ

Geçtiğimiz yılın son ayında Kırmızıgül adıyla yeni bir Sanat Dergisi yayın hayatına başladı. Bir grup demokrat ve devrimci sanatçı tarafından Hollanda'da yayınlanan Kırmızıgül Sanat Dergisi Avrupa'da ve Türkiye'de dağıtılmaya başlandı.

Kırmızıgül Sanat Dergisi'ni çıkaran sanatçılarla derginin amacı konusunda yaptığımız ropörtajı yayınlıyoruz.

Devrimci İşçi: *Söyleşimize başlarken; ülkemizdeki sanatçıların durumunu özetleyebilir misiniz?*

E. Öztürk: Ülkemizde her 10 yılda bir askeri yönetimlerce, demokratik hak ve özgürlükler rafa kaldırılır. Tüm yasalar tekrar gözden geçirilir, halkın kendini temsil edeceği tüm demokratik kurum ve kuruluşlar bir çırpıda yok edilmeye çalışılır. Bu anti-demokratik yasalara karşı mücadele edenler toplanıp cezaevlerine tıkılır, yasalara uymasını öğretmek için işkenceler yapılır. Bu yasaları kaldıranlara, işkence yapanlara hiç bir zaman ciddi cezalar verilmez. Askeri giysilerine yeni madalyalar eklenir.

80'li yıllar Türkiye'de demokrasiden, insanlıktan yana, sömürüye karşı çıkan emekçi, aydın, yazar, çizerler için karanlık yıllar olarak, tarihin sayfalarına kan lekeleriyle geçecek. İnsan hakları ve demokrasiden yana olanlar zindanlara doldurudu, tüm çalışmaları engellenmeye çalışıldı. Zindanlarda namusunu, vatanına özlenimini, dostlarına sevgisini yitirmeyen aydınlar, işkence tezgahlarında ölümle kol kola yaşam mücadelesi sürdürmek zorunda bırakıldı. Sonuç olarak kısa bir zaman için de olsa devrimci, demokrat, aydınların muhalefeti etkisiz kılındı. 80'ler öncesi sürecin gerçek suçlularıı faşistler aklanırken halkın faşistlere karşı nefsi savunmasını örgütlemek isteyen devrimci, demokrat, aydınlar dönemin suçluları olarak açıklandı.

Bu dönem ülkemiz çağının en büyük ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel değişimlerini yaşadı. Sanatçı ve aydınlarımızın da bu dönemden oldukça etkilendiği göze çarptı. Kuşkusuz ki, hayatın her alanını etkileyen bu *büyük alt-üst oluş, toplumun bir parçası* olan sanatçı, aydınlarımızı da etkisi altına alacaktı. Hatta sanatçının, aydının geldiği ve varolduğu alan nedeniyle en olumsuz şekilde etkilenen kesimlerden biri oldu ve sanatta yeni kargaşalıklara yolaçtı. Bu kaosta sanatçılarımızdan bir bölümü egemen güçlerin tek sesli korosuna sol'dan katılıverdikleri görüldü. Kimileri Avrupa yaşıyor olmalarının getirdiği rahatlık ve kendi kültürel seçeneksizliklerini teorileştirdi, yeni Amerikalar'ın keşfine koyuldu. Kimileri de romanları, şiirleri, çizgileri, filmleri ve davranışlarıyla pişmanlıklarını egemen sınıflara bildirmeye çalıştılar. 12 Eylül rejiminin getirdiği baskı ve yasakların tanıdığı denetimli olanaklardan yararlanıp tüm devrimci, demokrat aydınları ve örgütlülükleri karalayarak, ödüllendirilme zamanlarını beklemektedirler.

Ülkemizin üzerinde dolaşan kara bulutlar dağılıyor, devrimci, demokrat aydınların ve sanatçıların mücadelesiyle *yeni güne gebe kalıyor.*

Devrimci İşçi: *Bu noktada, Kırmızıgül'ün işlevi ne oluyor?*

E. Öztürk: Kırmızıgül'ün amacı; Türkiye'deki aydın, yazar, çizerlerimizin varolan mücadele geleneğine sahip çıkmak ve onun daha ileri noktalara sıçratılmasına destek vermek.

Kırmızıgül dünyanın dört bir yerinde beyniyle, yüreğiyle, kalemiyle, fırçasıyla insanlık onurunun savaşımını veren sanatçıların sesi olacaktır. Kırmızıgül, karanlıkları güzel günlere gebe bırakmak isteyenlerle omuz omuza olacaktır.

Kırmızıgül, Batı Avrupa'da çalışan emekçilerin kültürel sorunlarının ele *alınacağı ve sorunlarını tartışacağı* bir alan olacaktır.

Batı Avrupa ile Türkiye arasında kültür, sanat köprüsü olacaktır.

Devrimci İşçi: *"Batı Avrupa ile Türkiye arasında kültür, sanat köprüsü olmayı" Türkiyeliler bağlamında mı ele alıyorsunuz?*

Ali Ay: Bu Türkiye'ye geri dönüş olayı ile de direk ilgili. Şöyle ki, özellikle 1. Kuşak açısından önemli bir sorunda, kendi ülkelerinde,vatanlarında kendi insanları tarafından dıştalanmaları, değişik bir gözle görülmeleri, kısaca kendi ülkelerine uyum sağlayamamaları sorunu.

Çünkü Türkiye 60'ların Türkiye'si değildir, artık Türkiye'de günden güne değişiklikler olmakta, Türkiye'de yaşayan insanlar ister istemez bu değişikliklere ayak uydurmaktadırlar. Fakat burada yaşayan Türkiyeliler bu gelişmeleri yakından takip edemediklerinden dolayı Türkiye'de yaşayan insanların yapmış olduğu dönüşümü, bunlar burada yapamamaktadırlar. Dolayısı ile ülkelerine tatil yapmaya gittiklerinde, orada yaşayan insanları arzuladıkları gibi göremediklerinden hayal kırıklığına uğruyor ve onlarla istenilen ilişkilerin yaratılamayışı yabancı işçilerde büyük ezikliklet, derin etkiler bırakmaktadır.

Farklı alanlarda yaşayan Türkiyeliler'in ortak bir gelişiminin sağlanması amacıyla köprü görevi gören bir yayına gereksinme vardır.

Bir de Hollandaca özel sayıyla; birlikte yaşadığımız Hollandalı komşularımıza Türkiye'de değişmelere uğrayan kültürümüz, sosyal yaşantımız hakkında bilgi verirken, gelecekte oluşturulmasına katkıda bulunacağımız sağlıklı toplum içinde nasıl bir diyalog kuracağımızın adımlarını tartışacağımız bir platform olacaktır.

Devrimci İşçi: *Diğer sanat ve kültür dergileri hakkında neler düşünüyorsunuz?*

E. Öztürk: Avrupa'da ve Türkiye'deki kültür, sanat dergilerinin bir çoğunu dost, kardeş dergiler olarak görmekteyiz. Bununla birlikte bir çok yazar ve sanatçının bu sanat dergilerinde kendilerini değişik nedenlerle bulamadığını da gördük. Kırmızıgül'ü bir kültür ve sanat dergisi olarak çıkardık demiyoruz. Çünkü bu dergi tüm katılan kişilerle beraber ortaya çıkarıldı. Ve bu, tüm sanatçıların destek ve katılımıyla, sahiplenmeleriyle gerçek anlamını kazanacaktır.

Devrimci İşçi: *Son olarak söylemek istedikleriniz.*

E. Öztürk - Ali Ay: Güzel günlerin yaratılmasını isteyen tüm sanatçıları Kırmızıgül'e el uzatmaya ve dergisine sahip çıkmaya çağırıyoruz.

Kırmızıgül
Postbus 11 526
1051 GB Amsterdam/Hollanda

GORBAÇOV VE SONRASI

Bu yazı, 87 Ağustos'unda kaleme alınmış olduğu için, daha sonraki aylarda SSCB'de ve takipçisi hareketlerde ortaya çıkan gelişmeleri içermemektedir. Dergimizin gecikmesi nedeniyle ortaya çıkan bu durumu okurlarımızın anlayışla karşılayacağını umarız.

Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov yönetiminin [illegible] tıkanıklık ve iflas [illegible] SBKP politikası Gorbaçov'un [illegible] S. Birliği'nde kurumlaşan toplumsal yapı hakkında belli bir yargıya ulaşan pek çok kişi ve politik çevre, Gorbaçov yönetiminin açılımlarıyla birlikte yargılarını yeniden gözden geçirme ihtiyacı duymaya başladı.

Sol ve sosyalist çevrelerde olduğu kadar burjuva kampında da yankılara yolaçan Gorbaçov açılımları karşısında yerleşik yargılarını hızla değiştirenlerin yanısıra gelişmeleri ilgiyle (ama ihtiyatlı bir yaklaşımla) izleyenlere de rastlanmaktadır. Takipçi hareketlerde ise bukelamun gibi yeni konuma hemen bürünen sadık izleyicilerin yanısıra çekingen ve dolaylı anlatımlarla Gorbaçov açılımlarına karşı tavır alanlar da görülmektedir.

Öyle anlaşılmaktadır ki, Gorbaçov'un yankılara yolaçan açılımları, sadece S. Birliği'nde yolaçacağı gelişmelerle sınırlı bir özellik taşımıyor, bunun yankıları kısa bir süre sonra dışta da kendini göstermeye başladı. Gorbaçov'un politik açılımlarına karşı alınacak tavır konusu, Batılı hükümetlerde bile görüş ayrılıklarına ve farklı yaklaşımlara yolaçan yeni bir durum yaratmış bulunuyor. Dolayısıyla, S. Birliği'nde başlayan her yeni durumun, bu ülkenin dünyadaki konumu ve politik etkinliği nedeniyle sadece içeride değil, dışarıda da önemli gelişmelere yolaçması kaçınılmazdır.

TAKİPÇİ KANATLARDA UYUM ÇABASI

Bugüne kadar Modern Revizyonizm takipçiliği yapan hareketlerde gözlenen özeleştiriler ve dışındaki sol hareketlere karşı üslup değişikliği de gösteriyor ki, Gorbaçov açılımları en azından sol'un belli kanatlarında başlayan yeni saflaşma eğilimlerine şimdiden işaret etmektedir. SBKP'nin ülkemizdeki takipçilerinde şimdiden gözlenen bir durum ise yakın geçmişte sol içi bir çatışma ortamının oluşmasına yolaçan 70'li yılların kutuplaşmasının olumsuz etkilerinin artık kavranıyor olmasıdır.

Bilindiği gibi 60'lı yılların başlarında, SBKP ve ÇKP arasında *"revizyonist"*, *"oportünist"* kavramları ve *"yoldaş"* hitabıyla başlayan ideolojik tartışma, 70'li yıllara gelinirken yerini *"sosyal emperyalizm"*, *"sosyal faşizm"* ve *"Mao'cu gericilik"* gibi kavramlarla ifade edilen bir parçalanma ve kutuplaşmaya bırakmıştı. Kutuplaşan güçlerin (SBKP ve yandaşları ile ÇKP ve yandaşları) dünya çapında sürdürdükleri birbirini tecrite yönelik ideolojik kampanyalar, her ülke özgülünde solun saflaşmasını önemli ölçüde etkilemiş ve bir dizi olumsuz gelişmenin yaşanmasına yolaçmıştı. Bu olumsuz gelişmeler, sosyalizmi dünya çapında prestij kaybına uğratan bir sürece sokmuştur. Bu kamplaşmayı ülkemiz soluna *"militan"* bir şekilde taşıyan takipçi hareketler sayesinde sol içi çatışmalar büyük ölçüde körüklenmiş ve emekçi kitlelerin devrimci seçeneklere yönelmesini engelleyen bir ortam oluşmuştu.

Sosyalizmin pek çok önemli değerini tahrip eden bu kamplaşmanın olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması kısa bir sürede mümkün olmasa bile en azından bunun, bizzat olumsuzluğu üretenler tarafından da kavranmaya başlanması önemli gelişme sayılmalıdır.

"İnsana öyle geliyor ki, "Moskova ya da Pekin ajanlığı, revizyonizm ya da opotünizm, MIT ya da CIA damgalı sol, goşizm v.s." türünden yaftalamalarla, çoktan beri 1960'ların başındaki saf, romantik tartışma ortamını kirleten, geçmişin kötü mirasını kaldırıp atmak için yepyeni bir fırsat doğuyor."

Uluslararası Sosyalist Hareket'teki 80 öncesi kutuplaşma, sosyalizmin pek çok önemli değerini tahrip etmişti.

Yukarıdaki saptama, *"1960'ların başındaki saf, romantik tartışma ortamını"* Türkiye'de *"kirleten"* taraflardan birinde, (TKP'nin Atılım'ında) yapılmaktadır. *"Revizyonizm"*, *"oportünizm"* gibi Marksist polemiklerde sıkça kullanılan bu kavramların da diğerleri arasına sokularak tartışma ortamını *"kirleten"* kavramlar arasında sayılmasına ne denmeli? Yıllardır takip edilen revizyonist bir siyaseti, Marksist literatüre yerleşen kavramlarla ifade etmekten doğan rahatsızlıktan bu şekilde kurtulmak ise, pek geçerli bir yöntem olmasa gerek. Bu ayrıntı noktayı bir kenara bırakırsak, 1970'li yıllarda sol ve sosyalist güçler arasındaki ideolojik tartışmaları, bilimsel değeri olmayan küfürlü teorilerle *"kirleten"*lerin bir tarafının bunu açıkça itiraf etmesi, bir ilerleme sayılabilir.

Bu ileri adımın atılmasını sağlayanın bizzat Gorbaçov açıları olması ise, konuya gölge düşüren bir nokta oluşturmaktadır. Sol ve sosyalist güçler arasında ideolojik tartışmaları *"kirleten"* bir tutumdan vazgeçilmesini gerektiren bir kavrayış noktasına, Gorbaçov manivelasıyla ulaşılması da gösteriyor ki, olumlu sayılabilecek böylesi bir noktaya yine takipçi bir davranış sayesinde gelinmiştir.

SBKP'nin Gorbaçov liderliğindeki politik çizgisi hakkında sol ve sosyalist çevrelerde gözlenen değerlendirme biçimleri üzerinde durmakta yarar vardır. Gorbaçov eleştirilerinin en çok sıkıntıya soktuğu kesim, SBKP'nin takipçileriydi. Zira, takipçi hareketlerin savunmada kusur etmedikleri Brejnev dönemi dahil 30'lu yıllara kadar inen dönemlerdeki SBKP politikası Gorbaçov tarafından eleştirilerek mahkum ediliyordu. Bu aynı zamanda takipçi hareketleri sıkıntıya sokan yeni bir durum yaratıyordu. Öyle ki alışılagelen şekliyle geçmişi sahiplenmek halinde Gorbaçov ile çelişkiye düşülecekti. Takipçiliğin devamı ise sahibinin sesinden geçmişin benzer bir yaklaşımla eleştirilmesini gerektirecekti. Işte bu açmazı yaşayan takipçi hareketler, nasıl tutum alacaklarına daha karar veremedikleri bir sırada, orta bir yol seçerek, Gorbaçov'un aslında gelişmiş bir sosyalizmin sorunlarıyla uğraştığına, fazla abartılacak bir durumun olmadığına dair tezler ortaya attılar.

SBKP Genel Sekreteri M. Gorbaçov

Bu teze sarılanlara göre, Gorbaçov, sosyalizmin maddi temelini yaymak ve sağlamlaştırmak istiyor. Toplumu, bulunduğu noktadan daha ileri bir noktaya sıçratma amacı sözkonusudur. S. Birliği'nde sosyalist gelişme kesintisiz bir süreç olarak ilerlemiştir, kesintiler, geriye dönüş eğilimleri, sosyalizmden sapma gibi durumlar sözkonusu değildir. Kesintisiz devam eden bir sürecin her yeni evresinde bir takım problemlerle, engellerle karşılaşılması doğaldır. S. Birliği, bugün gelişmiş bir sosyalizm aşamasını yaşamaktadır, Gorbaçov'un dile getirdikleri, gelişmiş sosyalizmin sorunlarıdır, sosyalizmin yozlaşması ya da sosyalizmden sapmak gibi bir durum söz konusu değildir.

Bu değerlendirmelerle, S. Birliği'ndeki yeni yönelimi açıklamaya çalışan takipçi hareketler, bu şekilde, düne kadar SBKP politikasının neden her şeyi ile sahip çıkılıp savunulduğunu da açıklamış oluyorlardı. Böyle orta bir yolla durumu izah etmenin çok fazla inandırıcı olamayacağını ilk anlayan takipçi hareket, ülkemizde T'K'P oldu. T'K'P, Gorbaçov politikasına ayak uydurmada fazla gecikmedi. Gorbaçov gibi, SBKP'nin geçmiş politikasını eleştirerek değil, kendi geçmişini eleştirerek uyum sağlama çabasına girdi.

T'K'P, 1 Temmuz 1987 tarihli Atılım dergisinde, H. Kutlu'nun *"Parti Üyeleri Kendi Sözünü Söylemelidir"* başlığını taşıyan açıklamasıyla tutumuna beklenen açıklığı getirdi. Gorbaçov'un eleştirilerini kendi geçmişine uyarlayarak bir papağan gibi tekrar eden H. Kutlu, T'K'P'nin *"tarihsel bir dönüm noktasında olduğunu"* söyleyerek *"yeni politik çizgi"*sini tartışmaya açmaktadır. Toplumsal durgunluğu aşmak için kitle dinamizmini harekete geçirmenin şart olduğunu öne süren Gorbaçov'u aynen taklit eden H. Kutlu, T'K'P'deki durgunluğu aşmak için *"yukarıdan genelgelerle, buyruklarla bize gerekli olan hareket yaratılamaz, "söz sırası parti üyelerinde"* çağrısını yapmaktadır.

T'K'P, Gorbaçov'a uyum sağlamak için, Gorbaçov eleştirilerini bir şablon gibi kendi geçmişi üzerine oturttu, dolayısıyla T'K'P'nin *"yeni politik çizgisi"*nin ana çerçevesinin, eskiden olduğu gibi bugün de, SBKP tarafından belirleneceğine kuşku yoktur. Takipçiliğin kendisinde bir değişme olmadıktan sonra öteki değişmenin ne kıymeti harbiyesi olur diye düşünülmelidir. Oysa ki, bizzat Gorbaçov, yörüngedeki uydulara, *"bizi izlemek zorunda değilsiniz"* dediğine göre illa da takipçilikte ısrar etmek bizimkilerin değişmeyen geleneksel tutumundan gelse gerekir.

Böylece, Gorbaçov'un ataklarına karşı, takipçi hareketlerden gelen tepkiler farklılıkları içermekle beraber, T'K'P gibi sadık izleyiciler hızla yeni rollerini benimsemeye başlamış bulunuyor. Artık gelişmiş sosyalizmin sorunları tartışılıyorun yerine, dün bazı şeyler yanlış yapılıyordu tarzındaki değerlendirmelerin almasını bu cenahta yeni gelişmeler ve kümelenmelerin habercisi olarak görmek gerekiyor.

EKONOMİST MANTIK ÇEŞİTLEMESİ

Sovyet toplumunun karşı karşıya bulunduğu sorunları teknik gerilikle açıklayan, bürokrasiye yolaçan nedenlerin ise yine teknik gerilik olduğunu öne süren görüşler, ekonomist görüş açısının yeni çeşitlemeleri olmaktan öteye gitmiyor. Bu teze göre S. Birliği'nde tekniğin, gelişen teknolojiye paralel olarak yenilenmemesi bürokrasiye yolaçmıştır. Dolayısıyla bürokrasiye karşı mücadele tekniği yenilemekle başarılacaktır. Tekrar edersek, bu yaklaşım ekonomist bakış açısının ta kendisidir. Sosyalizmi yalnızca bir ekonomik kalkınma ve ilerleme olarak algılayan onu üretici güçlerin otomatik bir gelişmesi olarak gören eski ekonomist mantığın devamıdır.

Sovyetler Birliği, uzun bir süreden beri ciddi sorunlarla yüzyüzedir. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra gözlenen hızlı kalkınma süreci, SBKP politikasının ekonomizm bataklığına sürüklenmesini hızlandırıcı etkide bulunmuştu.

Burada bir gerçekliğe işaret edilmeli. S. Birliği'nde sosyalizme geçiş sürecinin 50'li yıllardan itibaren kesintiye uğradığı, bu tarihe kadarki gelişmenin kusursuz bir sosyalizm olduğu şeklindeki teorilerin sosyalist kuruluşu sakatlayan etkenleri bütünlüklü bir kavrayıştan uzak kaldığını görmek gerekiyor. Bu konu, her türlü ön yargı bir kenara bırakılarak bilimsel bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Başta S. Birliği olmak üzere bütün diğer geçiş deneylerinde sosyalist demokrasinin gelişememesinin nedenleri, daha gerilere giderek aranmalıdır. Sosyalist kuruluşu sakatlayan, gelişme sürecini kesintiye uğratan ekonomist politikanın belirgin bir gündeme gelişine 50'li yıllardan itibaren tanık olunmakla birlikte bunun kaynaklarını geride kalan kimi uygulamalarda görmek de mümkündür.) 50'li ve 60'lı yıllardaki çoğu konjönktürel nedenlere bağlı bir gelişme ve ilerlemenin kaydedilmesi, Sovyet politikasının bütünüyle ekonomist bir renge boyanmasına yolaçmıştır. Bilindiği gibi, 50'li yılların sonlarından itibaren SBKP yöneticileri, dünya kapitalizmini ekonomik yarış yoluyla mezara gömeceklerinden sözetmeye başlamıştı. Bu teorilere göre, artık kapitalizmden sosyalizme geçişin temel dinamiği Sovyet ekonomisinin başarılı gelişmesi ve büyümesiydi. Bu teori, Sovyet ekonomisinin yoğun emek gücü ve yeni teknik gelişmenin önemli rol oynadığı hızlı gelişme dönemlerinde inandırıcı bir ortam bulabiliyordu. Ancak, inandırıcılığı ekonomik gelişme sürecinin aksamadan devamına bağlı olan, bunun dışında başka hiç bir inandırıcı özelliği olmayan bu ekonomist politikanın beslendiği konjönktürel rantların tükenmeye başlaması sonucu iflas etmesi kaçınılmazdı. Ekonomist mantığı besleyen olgular 70'li yıllardan itibaren zayıflamaya, 80'li yıllarda ise alarm işareti vermeye başlamış, hızla gelişerek kapitalist ekonomiye üstünlük sağlayacağı ve kapitalist ekonomiyi tarihe gömeceği varsayılan Sovyet ekonomisi bir gerileme sürecine girmiştir.

Takipçi hareketler, SBKP'deki açılımlara uyum göstermekte gecikmediler. Biraz zorlanarak da olsa hemen Gorbaçov'cu kesildiler.

Bu durum karşısında, 80'li yıllarda belki de ilk kez, SBKP yöneticileri, iflas eden politikalarını ciddi bir şekilde gözden geçirme zorunluluğuyla yüz yüze gelmiştir. Yaşanan toplumsal bunalımdan artık uygulanagelen klasik yöntemlerle; ekeçileri daha yoğun bir çalışma gibi tedbirlerle çımak olanaklı değildir.

Bugün Sovyet yöneticilerini köklü özeleştirilere yönelten ve aynı derecede etkili yeni önlemler almayı gerektiren sebepler, kökleri hayli eskiye uzanan hatalı politikaların, sosyalizme aykırı uygulamaların kurumlaşması ve yerleşmesinde aranmalıdır.

Bugün, Sovyet yöneticilerinin de açıkça itiraf ettiği gibi, sosyalizm adına kurulan toplumsal yapı, bu yapının damgasını taşıyan ilişkiler, toplumsal gelişmeyi engelleyen, frenleyen bir özellik taşımaktadır.

"...devletin ekonomik araçlarını zayıflatan bir sistem belirmiş, sosyal-ekonomik gelişmeyi frenleyen bir mekanizma oluşmuş... Bu frenlemenin tüm kökleri, sosyalist demokrasinin tüm kurumlarının işleyişindeki ciddi yetersizliklere, eskimiş ve aynı zamanda gerçeklere yanıt vermeyen politik ve teorik saptamalara, yönetimdeki tutucu mekanizmalara dayanmaktadır."(1)

Yukarıdaki satırlar Gorbaçov'a ait. S. Birliği'ndeki tıkanmaya yolaçan temel bir soruna işaret ediyor. Sosyalizm adına kurulan "muazzam mekanizma" ekonomik-sosyal, kültürel v.b. gibi toplumun her alanda gelişmesinin önünü tıkayan bir engel haline gelmiş... Bu, modern revizyonist kampın merkez üssünde patlayan tarihi bir itiraf bombasıdır. Bu itirafın büyük önemi, sistemin en etkin ve yönlendirici ana mekanizmasından gelmiş olmasıdır. Bu tarihi itiraf, benzer eleştirilere yıllardır ileri süren sosyalist çevreleri *"burjuvazinin karalamalarına katılmak"*'la suçlayan ve eleştirel her uyarıya sıkıca kulak tıkayarak sadık takipçilikte kusur etmemek üzere katı bir doğmatizm örneği sergileyen güdümlü akımlar için tarihi bir ders olmalıdır.

tarihsel maddeci öğretinin bize öğrettiği bir konu vardı. Sosyalizme geçişin maddi ön koşullarından biri, kapitalist ilişkilerin gelişme düzeyinin artık üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel oluşturmasıdır. Devrimi kaçınılmaz kılan nedenlerden biri de, üretim güçlerinin gelişmesini engelle-

›

‹

yen burjuva toplumuna özgü ilişkileri tasfiye etmek. Gorbaçov'un deyimiyle söylersek *"sosyal-ekonomik gelişmeyi engelleyen"* burjuva topluma özgü frenleyici mekanizmaları ortadan kaldırmak değil miydi? Ve sosyalizmi kurmak, toplumun ekonomik-sosyal, kültürel v.s. gibi her bir alanda özgürce gelişmesinin koşullarını oluşturmak, bu anlamda bütün frenleyici mekanizmaları ortadan kaldırmak değil miydi?

Ama, Gorbaçov, kendi ülkesinin sorunlarını tartışırken benzer bir durumun (toplumsal gelişmeyi frenleyen mekanizmaların) varlığından sözetmektedir. Bu nasıl sosyalist kuruluştur ki, gelişmeyi engelleyen "tutucu mekanizmalar"a sahiptir? İşte bu nokta, yıllardır sosyalist çevrelerde tartışılan önemli bir konuya açıklık getirmektedir. Toplumsal gelişmeyi engelleyen mekanizmalara sahip bir sistemin sosyalizmin adını taşımaya hak kazanamayacağı gerçeği böylece daha kolay kavranır hale gelmektedir.

Sovyetler Birliği'nde, ekonomizm içerikli modern revizyonizm, yaşanan toplumsal bunalımın ideolojik kaynaklarına işaret eder. Bu anlamda, varolan sosyalizmin bunalımına, modern revizyonizmin bunalımı da denebilir. Toplumsal gelişmeyi engelleyen frenleyici mekanizmalar aynı ideolojik kaynaklı politikaların ürünüdür. Modern revizyonizmin ekonomik-doğmatik politikasına Marksizm-Leninizm denemeyeceği gibi, bu politikanın yönlendiriciliğinde gerçekleşen politik yapıya da sosyalizm denemez. Devrimci sosyalistler, S. Birliği'nde geçiş sürecinin kesintiye uğraması ve geriye dönüş sürecinden sözederken somut olgulara ve bilimsel verilere dayanmaktaydı. Yıllardır dile getirilen bu gerçeklik, bugün onun yaratıcıları tarafından da itiraf edilir hale gelmiş bulunuyor. Geçmiş tartışmaları hatırlatmayı gerekli hale getiren bu noktada, geçmişin hatalı tutumları üzerine doğru yaklaşımlarla gidilmesi, eski hatalı mantıkları bir başka biçimde üretmemek açısından önem kazanmaktadır.

GORBAÇOV AÇILIMININ İÇERİĞİ VE KAPSAMI

Gorbaçov açılımlarının toplumsal sistemde ne gibi değişme ve gelişmelere yolaçabileceğini kavramak reformları zorunlu kılan nedenleri deşmeyi gerektiriyor. Sovyet yönetimince toplumun yüzyüze geldiği sorunların ele alınış tarzı ve getirilen çözüm şekilleri, süreci etkileyen öncüller olacağından öncelikle bu öncüller doğru anlaşılmalıdır.

Gorbaçov'da ifadesini bulan politik açılım ve Sovyet toplumunun biriken sorunlarına yaklaşım tarzı sistemdeki tıkanmanın derin boyutlarını gözler önüne sermeye yetmektedir.

Sovyet toplumunun biriken sorunlar[illegible] bunların kaynağı neydi? Gorbaç[illegible] yönetimi bu sorunları nasıl ele [illegible]yor ve çözüm olarak neler getirili[illegible]? Ya da Gorbaçov'un sisteme yö[illegible]lttiği eleştiriler nelerdir, sistemdeki tıkanmayı aşmak için önerilen reform programının içeriği ve kapsamı nedir? Bu soruların yanıtlarını almak, Gorbaçov'dan bazı aktarmalar yapmamızı gerektirecektir.

"...yenilenme işi, sandığımızdan çok daha zor bir süreç olarak karşımıza çıkmakta ve toplumda biriken sorunların nedenlerinin, daha önce sandığımızdan çok daha derinlerde yattığı görülmektedir." (Gorbaçov, 1987 Ocak Raporu)

"...Belli bir aşamadan sonra ülkemizin gelişme hızı düşmeye, zorluklar ve çözülmemiş sorunlar birikmeye başlamış, tıkanıklık ve sosyalizme yabancı başka olgular ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar, ekonomiyi, sosyal ve manevi alanları ciddi biçimde etkilemiştir." (agy)

Yukarıdaki ifadeler, S. Birliği'nde, her şeyin sosyalizm doğrultusunda ilerlediğini iddia edenlerin aksine, toplumun her bir alanında ortaya çıkan yozlaşma, çürüme ve sosyalizme yabancı olguların gelişmesi, artık pek itiraz götürmez bir yerden dile gelmektedir.

SBKP'sine, şemalara uymayan her şeyi bir yana atma, tutucu davranışlar gibi katı bir doğmatizmin egemen olduğunu, sosyalizme özgü teorik saptama ve öngörülerin toplumun bambaşka ödevler çözdüğü 30'lu - 40'lı yılların düzeyinde kaldığını, teori ve toplumsal bilimler alanında canlı tartışma ve yaratıcı düşüncenin ortadan kaybolduğu ve otoriter değerlendirme ve görüşlerin yalnızca yorumlanabilecek dokunulmaz doğrular sayıldığını, toplumda pratikte oluşmuş bulunan örgütlenme biçimlerinin mutlaklaştırıldığını, bu tür görüş ve anlayışların sosyalizmin karakteristik özelliğiyle özdeşleştirilmiş, değişmez olgular ve objektif bilimsel analize yer bırakmayan doğmalar olarak sunulduğunu, sosyalist üretim ilişkilerinde donuk bir tarz oluşturulduğunu, toplumun sosyal yapısının şematik bir biçimde çelişkilerden uzak, toplumdaki çeşitli katman ve grupların değişik çıkarlarının dinamizminin olmadığı bir biçimde yansıtıldığını, sosyalizme ilişkin Lenin'ci tezlerin basitleştirilerek yorumlandığını ve çoğu kez de bunların derin teorik anlamı ve öneminin boşaltıldığını söyleyen Gorbaçov, ideolojik, politik, kültürel v.b. gibi toplumun tüm alanlarını kapsayan yozlaşmadan birinci derecede sorumlu olan parti politikasını şiddetle eleştirmeye devam ederken şunları da söyler:

SSCB'deki, sosyalist kuruluşu sakatlayan ögelerin 50'lerden sonra ortaya çıktığını söylemek eksik bir kavrayıştır.

"Bütün bunlar toplumsal mülkiyet, uluslar ve sınıflar arası ilişkiler, emeğin ve tüketimin ölçütleri, kooperatifçilik kavramı, ekonomiyi yönetme yöntemleri, halk erki ve özyönetim, bürokratik çarpıklıklara karşı mücadele, sosyalist ideolojinin devrimci dönüştürücü özü, eğitim ve öğretim ilkeleri, partinin ve toplumun sağlıklı gelişmesinin güvenceleri gibi bir dizi kilit sorun için de geçerlidir." (agy)

Gorbaçov, eleştirilerinin devamında, skolastik düşüncenin desteklendiğini şöyle ifade etmektedir:

"...bizde hiç kimsenin çıkarına ve yaşamsal sorunlarına değinmeyen her türlü skolastik teorilerin üretilmesi desteklenirken, yapıcı analiz denemelerinin ve yeni fikirlerin desteksiz kaldığı durumlar az olmamıştır." (agy)

Ve devamında; eskimiş yöntemlere devam edildiğini, verimli ve etkili ekonomi biçimlerinin haksız yere reddedildiğini, toplum yapısı ile çelişen ilişkilerin dayatıldığını, mülkiyet yönetimi ve denetiminde büyük zayıflıkların olduğunu, kurumların çıkarlarının başa alındığını, bölgecilik yapıldığını, mülkiyetin sahipsiz kaldığını, alınteri dökmeden haksız kazanç elde edildiğini, kooperatif mülkiyete geleceği olmayan *"ikinci sınıf"* bir mülkiyet gözüyle bakıldığını, kolhozların bürokratik yöntemlerle idare edildiğini, zanaatçı kooperatiflerin ortadan kaldırıldığını, en küçük ayrıntıları kapsayan merkezi planlar yapılarak reel olanakları dikkate almayan karar bolluğuyla plan fikrinin aşındırıldığını, yaratıcı faaliyetin yerini bürokratik yöntemlerin aldığını, ekonomide keyfi yöntemlerin oluştuğunu, ekonomik muhasebenin küçümsendiğini söyleyen Gorbaçov, toplumsal sistemde biriken sorunları bu şekilde açık ve net olarak dile getirmektedir.

Gorbaçov'un sisteme yönelttiği bu eleştirilerin büyük bir çoğunluğuna katılmamak, yıllardır benzer eleştirileri getiren bizler açısından mümkün değildir. Ancak, Gorbaçov politikasını sadece, sisteme yönelttiği eleştirilere göre değil, eleştirilen durumun değiştirilmesi için önerilen çözüm şekillerine göre değerlendirmek gerekmektedir. Hastalık belirtilerinin doğru bir şekilde gözlemlenmesi önemli olmakla beraber, asıl hastanın iyileşip iyileşmeyeceğini sağlayacak şeyin uygulanacak tedavi yöntemine bağlı olduğu gerçeği burada gözönünde bulundurulmalıdır.

Gorbaçov, *"açıklık"* ve *"yenilenme"* konusunda şunları söylemektedir:

"Yenilenme tıkanıklığa yolaçan süreçleri kararlılıkla gidermek, frenleyici mekanizmaları yıkmak. Sovyet toplumunun sosyal-ekonomik gelişmesini hızlandırmanın güvenilir ve yetkin mekanizmasını kurmaktır. Stratejimizin temel fikri, bilimsel teknik devrimin tüm kazanımlarını planlı ekonomiyle birleştirmek ve sosyalizmin bütün potansiyellerini harekete geçirmektir.

Yenilenme yığınların canlı yaratıcılığına dayanmak, demokrasiyi sosyalist özyönetimi her bakımdan güçlendirmek, insiyatifi, girişkenliği teşvik etmek, disiplin ve düzeni güçlendirmek, toplumsal yaşamın tüm alanlarında açıklığı, eleştiriyi ve özeleştiriyi genişletmektir, kişinin değerine ve onuruna daha büyük saygı göstermektir." (agy)

Sovyetler Birliği'nde, ABD ile askeri yarış sonucu ekonomi önemli ölçüde askerileştirilmiş olduğundan halkın refahı geri plana itilmiştir. Halkın refahını yükseltmek, bir bakıma askerileşen ekonominin sınırlarını daraltmak ve toplumsal kaynakları halkın refahı yönünde kullanmaya bağlıdır. Gorbaçov bunu gerçekleştirebilmek için Batı ile olan ilişkileri iyileştirmeye, yumuşamayı genişletmeye ve nükleer yarışı sona erdirecek politikalara yönelmiştir. Hantallaşan ve gerileyen Sovyet ekonomisini etkin hale getirmek için önerilen çözümler, üretimin teknik temelini yenilemek, emek-yoğun üretimden, teknik-yoğun üretime geçmek, merkezi planın işleyişini, merkezkaça insiyatif verecek şekilde değiştirmek, ekonomik muhasebe ve piyasa etkenini devreye sokmak, emeğin ödenmesinde eşitlemecilikten vazgeçmek, piyasadaki başarıyla bağlantılı bir şekilde maddi özendiricileri kullanmak, tarımda ve çeşitli hizmet sektörlerinde küçük özel girişimciliği teşvik etmek, ekonomik süreçlerin yönetiminde merkezi disiplin ve yukarıdan denetimin yanı sıra aşağıdan denetim biçimlerini de devreye sokmak, bu amaçla özyönetimin yeni biçimlerini yasallaştırmak üzere **"Devlet İşletme Yasası"** adında bir yasa taslağının yasalaştırılması ve işyeri yöneticilerinin seçimle atanması, işyeri komitelerinin kurularak yönetimde söz sahibi olması gibi tedbirler önerilmekte ve uygulanmaktadır.

AÇILIM; SİSTEM İÇİ

Buraya kadar yazılanlar, Gorbaçov açılımlarının içeriği ve kapsamı hakkında yeterli bir fikir oluşturuyor. Bu açıklamalarla, S. Birliği'nin görece farklı bir döneme adım attığı söylenebilir. Elbetteki bu saptama, eski dönemden nitelikçe bir kopuşu içermiyor. SBKP tarihinde bir bakıma önemli bir dönemeç noktası oluşturan Gorbaçov açılımlarına karşı, farklı kesimlerde oldukça farklı değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Bu açılımlar, kimilerine göre NEP dönemiyle, kimilerine göre Buharin'le, kimilerine göre ise Kosigin dönemi uygulamalarıyla benzeşmektedir. Tarihsel benzerlerden hareketle yapılan değerlendirmelere bolca rastlanmaktadır. Oysa ki; tarihsel benzerlikler kurarak günümüzün gelişmelerini açıklamak geçerli bir yöntem olamaz. Zira her tarihsel aşamanın kendine özgü koşulları vardır. Koşullardaki farklılığı dikkate almayan salt tarihsel benzerlerden hareket eden bir bakış eksik ve yanlıs olacağı gibi metafizik bir yaklaşımdır da. Bu anlamda tarihsel benzerlikler kurarak Gorbaçov açılımlarını tanımlama yerine bu açılımların yaşanan tarihin somut konjönktüründe sosyalizm mücadelesi açısından ne ifade ettiğinin saptanması önem taşımaktadır.

Burada yeri gelmişken hemen belirtelim. Gorbaçov açılımlarının SBKP'nin devamedegelen ekonomist bakış açısından ne oranda farklılaştığı, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Toplum dinamizmini ve kitle insiyatifini harekete geçirmek gibi benzer bütün aksi görüntülere rağmen Gorbaçov açılımlarının bürokratik ve ekonomist bakış açısının sınır çizgisi içinde kaldığı bir gerçektir. Şu stratejik saptama yeterli bir fikir verebilir: *"Stratejimizin temel fikri, bilimsel teknik devrimin tüm kazanımlarını planlı ekonomiyla birleştirmek ve sosyalizmin bütün potansiyellerinin harekete geçirmektir."* Burada da ekonomik kalkınma temel amaçtır. Bugüne kadar, katı bürokratik önlemler aracılığıyla gerçekleştirmek istenen ekonomik kalkınma, bu yöntemin kalkınma önünde engel oluşturduğu noktada yerini belli ölçüde kitle insiyatifine olarak tanıyan bir başka biçimine bırakıyor. Bu anlamda, denebilir ki, Gorbaçov'un stratejik bakış açısı, bütün aksi götüntüye rağmen, sosyalizmin birincil sorununu ekonomik kalkınma olarak kavrayan ekonomist bakışın yumuşatılmış ve törpülenmiş bir biçimini sunmaktadır.

Sovyet toplumundaki, bürokratik kastlaşma olgusunu, teknik gerilikle *izah eden ve problemin çözümünü* esas olarak burada arayan bir bakış açısı sistem içi olmak durumundadır. Bürokratizm, tekniğin yenilenmesiyle kendiliğinden ortadan kalkacak bir olgu değildir, bu böyle olsaydı, ileri tekniği kullanan kapitalist Batı'da niye gerçekleşmediği sorulabilirdi.

Gorbaçov açılımının, bürokrasi egemenliğini pekiştiren gelişme sürecini tersine çeviren bir açılım olduğu, *proleterya öncülüğündeki bir halk* egemenliğine dönüş olduğu şeklindeki değerlendirmeler gerçeği yansıtmaktan uzaktır. S. Birliği'nde, gelişmeyi engelleyen katı bürokratik sistemin sivriliklerini gidermek ve mevcut sistemi daha kabul edilebilir rasyonel bir çizgiye *oturtmak* amacı sözkonusudur.

Bu konu, *"nasıl bir sosyalizm"* sorusu çerçevesinde ele alınarak yerli yerine oturtulabilir.

VAROLAN "SOSYALİZM"LER PROLETERYA DEĞİL BÜROKRASİ EGEMENLİĞİDİR

Sovyet toplumunda, toplumsal gelişmeyi engelleyen bürokratik yapılanmanın kaynakları esas olarak politik düzeyde aranmalıdır. Geçiş dönemlerinde politik etkenin belirleyici olması nedeniyle bu böyledir. Geçiş dönemlerinde, politik doğrultu, toplumsal yapının şekillenmesine birincil derecede damgasını vurur. Bugün, başta S. Birliği olmak üzere, diğer varolan "sosyalizm"lerde politik etkenin tayin edici önemi ortadan kalkmış değildir. (Sosyalist kuruluş sürecinde elde edilen maddi toplumsal kazanımları gözönünde bulundurarak bu tesbiti yapıyoruz. Sözkonusu olan politik etkenin tek başına belirlemesi değildir, süreci belirlemesi durumudur.)

Sosyalizmi kurma sürecinde, bürokratik yapılanmanın kastlaşan bir biçiminin topluma egemen olması ve bir noktadan sonra bunun gelişmeyi engelleyen bir konum kazanması durumu açıkca gösteriyor ki, kuruluş sürecine yön veren politikalar, bilimsel sosyalist teoriden bir sapmaya işaret ediyor.

Sosyalist kuruluşa ilişkin Marksist-Leninist teorik perspektifler ile *"reel sosyalizm"*'lerin geçirdiği kuruluş sürecini ne bağdaştırmak ne de açıklamak mümkün değildir. Marks'ın Paris komünü deneyleri üzerine, Lenin'in, yine Marks'ın teorik öncüllerine ve Ekim Devrimi *deneylerine* dayanarak daha da açıklık getirdiği teorik önermeleri ile bugünkü "sosyalizm" adını taşıyan toplumsal sistemi bağdaştırmak mümkün değildir. Mevcut nesnel gerçeklik teori-pratik kopukluğunu yeterince göstermektedir.

Bugün her sosyalistim diyenin yeniden gündemine alması gereken sorulardan biri şu olmalıdır: Marksist-Leninist teorik perspektifde sosyalist toplum süreci nasıl tanımlanıyor, bugünkü sosyalizm denen nesnel yapılar bu tarife ne kadar denk düşüyor? Bu soruya verilecek cevaplar, bir bakıma, nasıl bir sosyalizm için mücadele edileceğinin çerçevesini de belirleyecektir.

"Sosyalizm" adını taşıyan mevcut toplumsal sistem ile Marksizmin ana teorik önermeleri arasında varolan kopukluk, sürecin gelişme yönü itibarıyla tam bir karşıtlık sergileyebilmektedir. Özellikle devlet konusunda, geçiş dönemi devletinin niteliği konusunda, teorik-pratik kopukluğun ve bunların ters yöndeki hareketi üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir konudur.

Gorbaçov politikasını, sadece sisteme yönelttiği eleştirilere göre değil, eleştirilen durumun değiştirilmesi için önerilen çözüm şekillerine göre değerlendirmek gerekir.

Marks ve Lenin, geçiş dönemi sosyalist devletinden, kelimenin gerçek anlamında devlet olmayan devlet, yarı-devlet, giderek kendini ortadan kaldıran, *yani sönme süreci yaşayan* bir devlet olarak sözetmektedir. Sürekli ordusu, polisi, börokrasisi olmayan kitlelerin bağımsız politik yaşamını öngören bir devlet, *"kitlelerin devletin demokratik işleyişinin aşağıdan yukarıya örgütlenmesini katılımı engelleyip boğuntuya getirmeyen"*(2) bir devlet, *"eski devlet aygıtının, demokratik nitelikte herşeyi engelleyip dışlayan o bürokratik aygıtının tümüyle köklü bir biçimde değiştirilmesi anlamına gelen"* devlet, *"halkın çoğunluğuna, yalnızca temsilcilerin seçiminde değil, devlet yönetiminde, reformların uygulanmasında ve öteki değişikliklerde de bağımsızlık ve girişkenlik tanıma anlamına"* gelen devlet, *"görevden alma hakkı, devlet gücü ve zor düşüncenin"* Sovyet gibi halk örgütlerine devredildiği devlet, *"tek düze biçimlere ve yukarıdan dayatılan türdeşliğe"* izin vermeyen devlet, sosyalizmi bir azınlık tarafından, sadece parti tarafından uygulamayan, tüm emekçi halkı ülkenin yönetimine katan, kitlelerle bağlantılı ve kitlelerin denetiminde baskı mekanizmalarına yer veren devlet; kitlelerin toplum yönetimine katılımını *"yalnızca genel kuralların, kararların ve yasaların tartışılmasında ve bunların yerine getirilmesinin denetimi"*'yle sınırlamayan, *"kitlelerin içindeki herkesin, her yurttaşın, yasaların tartışılmasına, kendi temsilcilerinin seçimine ve çıkarılan yasaların uygulanmasına katılabileceği koşullara kavuşturulması"*'nı garantiye alan devlet, *"bürokrasiyi bıkmadan ve aralık vermeden saf dışı etmek için gerekli olan tabandan denetimin biçimleri ve yöntemleri[illegible] de o ölçüde çeşitlilik"* kazandıran devlet, işte geçiş dönemi devletinin kimi özellikleri.

Kelimenin gerçek anlamında devlet olmayan -ya da olmaması gereken- geçiş devleti, aynı zamanda kendisini ortadan kaldıracak mekanizmalara yer veren, bu mekanizmaları giderek güçlendiren ve kendini sınırlayan bir devlet olacaktır. Bunun somuttaki şekillenişi ise devlet fonksiyonlarının giderek kitlelere, kitlelerin bağımsız girişkenliklerine devredilmesi, sosyalist demokrasının tam bir şekilde kitlelerin doğrudan yönetimine dayanmasıdır. Toplumsal sürecin gelişmenünün, devletin sönmesi, devle[illegible]

‹

lum ayırımının devletin sönmesiyle ortadan kalkması, doğrudan demokrasinin kitlelerin bağımsız girişkenliği temelinde kurumlaşması yönünde olması gerekmektedir.

Oysa ki, mevcut geçiş deneyleri gözönünde bulundurulduğunda, "reel sosyalizm"lerde, geçiş sürecinin gelişme yönünün hiç de bu özellikleri taşımadığı kolayca görülebilmektedir.

Bizzat Lenin'in de zaman zaman işaret ettiği gibi, Ekim Devrimi'nden sonra ortaya çıkan bürokratik eğilimler, 30'lu-40'lı yıllardaki uygulamalar sonucu güçlenmiş ve daha sonra sistemin egemen unsuru haline gelmiştir. Toplumsal sahneden çekiliş mekanizmalarına sahip olması gereken geçiş devleti, devleşerek "muazzam bir mekanizma" haline gelmiş, kitlelerin insiyatifini körelten bir baskı aygıtına dönüşmüştür.

*Bir dergiye (3) mülakat veren Prav*da'nın Türkiye muhabiri Andrey Stepanov şunları söylemekte: "... *Üretici güçlerin düzeyi itibariyla, ekonomik birimler arasında reel ilişkiler çok gevşekti. Böyle bir ülkeyi yönetmek için muazzam bir mekanizmanın kurulması gerekiyordu. Bu mekanizmayı kurduk ve bu sayede insanları ve süreçleri yöneterek, maddi temeli, büyük ve kendi içinde farklılaşmış bir sanayi ve tarımı yarattık. Fakat burada ikinci bir çelişki belirdi: Bu büyük aygıt, üretici güçleri engeller oldu.*"

"İnsanları ve süreçleri" yöneten muazzam bir devlet, ama neticede, üretim güçlerinin gelişmesini engelleyen bir devlet... Işte bu objektif gerçeklik, geçiş dönemi devletinin niteliklerini, devlet-toplum ilişkilerinin niteliğini, zorun ve sosyalist demokrasinin kurumlaşma biçimini yeniden tanımlamayı gerektiriyor. Sovyetler Birliği'nde, artık yöneticileri tarafından da dile getirilen tıkanmanın yol açtığı rtışmalar, "reel sosyalizm" yandaşarına da şu şansı tanımaktadır. Marks ve Lenin tarafından ortaya konan teorik öncüllere ve 70 yıllık deneylere dayanarak sosyalizme ilişkin devrimci dönüştürücü teorinin yeniden tanımlanması bir gereklilik haline gelmiştir.

Sosyalist toplumu, burjuva toplumundan üstün kılan ana özelliklerinden biri, emekçi kitleleri, sadece belirli dönemlerde temsilciliği aracılığıyla değil, doğrudan örgütlülükleri aracılığıyla yönetime katan ve "burjuva demokrasisinden bir milyon kez daha demokratik olan" özelliğiydi. Oysa ki, varolan *"sosyalizm"*'ler, bu özelliğe bürünmekten alabildiğine uzaklaşmış bulunuyor. Bugün, burjuvaziye, kendi toplumsal sistemlerinin daha demokratik olduğu yutturmacasını söyleten edenler vardır. Bu nedenleri, kitleleri devre dışı bırakan, yönetim tekelini ayıtsız şartsız elinde bulunduran reizyonist bürokratik diktatörlüklerde amak gerekiyor.

Bugün, başta Sovyetler Birliği olak üzere, varolan "sosyalizmler"de, vlet-toplum yabancılaşmasının deleşen yeni biçimleri yaşamaktadır. syalizmi dünya halklarının gözündüşüren bu olumsuz durumun derilmesi, olumsuzluğun kaynağı oyapılardan gelen reform çabalane oranda mümkün olacağı ayrı artışma konusudur. Her şeyden bir noktanın iyi kavranması geyor. Sosyalizmi devletçilikle, devuygulama biçimleriyle eşdeğer getiren ve bu türden hatalı bir ışın sol ve sosyalist çevrelerde mesine önemli ölçüde katkıda varolan "sosyalizm" biçimlebir şekilde eleştirilerek reddedir.

im araçları üzerindeki burjuva biçiminin kaldırılarak devlet ine dönüştürülmesi sosyalizluşu için yeterli bir tedbir madığı anlaşılmıştır. Devlet sınıf temelindeki bir farklıkiyetin tüm topluma ait olnde bir değişme yaratabilibaşta Sovyetler Birliği olproleterya ve emekçi kitlerini mülkiyetin ve üretim gerçek sahipleri göremiönemli bir nedeni, üretim araçlarının gerçek anlamda bir kollektif mülkiyet olma özelliği taşımaması durumudur. Üretim araçları üzerindeki kollektif mülkiyet, bu araçların kullanımı sürecinde de kollektif karar alma mekanizmalarını gerektirir. Üretim araçlarının nasıl ve ne şekilde kullanılacağı, üretim araçlarının kullanımı sonucunda elde edilen gelirlerin nasıl değerlendirileceği ve bölüştürüleceği gibi üretim ve bölüşme süreçleri kollektif karar alma mekanizmalarıyla birleştirilemezse kollektif mülkiyetin anlamı kalmaz.

Bu anlamda, üretim araçları üzerindeki mülkiyetin kollektif bir nitelik kazanabilmesi için üretim ve bölüşüm karar alma süreçlerinin de kollektif bir nitelik taşıması gerekmektedir.

Sovyetler Birliği'nde, Gorbaçov'un *"mülkiyet sanki sahipsizdir"* yakınmasına yolaçan nedenler arasında, birincil derecede, emekçi kitlelerin karar alma süreçlerinden uzaklaştırılması *gösterilebilir. Bu nokta, bürok*ratik sosyalizm anlayışı ile devrimci sosyalizm anlayışı arasında kesin bir ayrım çizgisidir.

GORBAÇOV AÇILIMLARI BÜROKRATİK SİSTEMİN ÖZÜNE DOKUNMUYOR

Gorbaçov'un kitle insiyatifinden ziyade gelişmiş tekniğe bel başladığı, teknik alanda bir atılımın gerçekleştirilmesi için kitle potansiyelini harekete geçirmek gereği üzerinde durduğu ifade edildi. Bu anlamda, Gorbaçov açılımları, bürokratik eğemenliği proleter sınıf eğemenliğine dönüştürücü açılımlar olarak görülemez. Gorbaçov'un, belli alanlarda sınırları genişletilmiş özel girişimciliği teşvik etmesi, piyasa başarılarına bağlı mekanizmalara önem vermesi, kapitalizme özgü ilişkileri canlandırma doğrultusundaki adımlar özelliğindedir. Aile girişimciliği çerçevesinde özel mülkiyetin canlandırılması sözkonusudur. Gorbaçov politikasının bütünlüğü ve kapsamı açısından soruna bakıldığında, küçük özel girişimciliğin teşvikini merkeze alan bir değerlendirmenin eksik kalacağı kuşkusuzdur. Tartışmaya muhtaç olan bu konuyu bir kenara bırakırsak, Gorbaçov reformlarının tarihsel önemi esas olarak toplumun tüm dinamiklerini bastırarak engelleyen sistemin bürokratik yapısında kısmi bir demokratikleşmeye izin vermesi noktasında toplanmaktadır. Gorbaçov'un atakları, sistemin bürokratik yapısını parçalayarak, kitlelerin doğrudan yönetimine olanak tanıyan, devlet-toplum yabancılaşmasını derinleştiren süreci tersine çeviren, devletin fonksiyonlarını bütünüyle topluma devretmeyi hedefleyen bir içerikten hayli geri noktalara düşmektedir. Kitle dinamizmini bastırarak engelleyen bürokratik yapıyı, bütünüyle ortadan kaldırma yerine, bu yapının *"frenleyici"* mekanizmalarının işleyişi değiştirilmektedir. Toplumu, sadece yukarıdan denetim yöntemleriyle yönetmenin çıkmaz bir yol olduğunun anlaşıldığı bir noktada, kitle insiyatifine olanak tanıyan aşağıdan denetim mekanizmaları oluşturularak, yukarıdan denetim kısmen dengelenmeye çalışılmaktadır. Gorbaçov tarafından gündeme getirilen çözüm şekilleri, sistemin mekanizmalarında ve temel işleyişinde köklü bir değişiklik içermiyor. Bu nedenle, bu reformlarla artık Sovyetler Birliği'nde sosyalist demokrasinin yeniden hayat bulacağı hayaline kapılınmamalıdır. Toplumsal muhalefete belli sınırlar içinde izin vermek, *"açıklık"*, merkezkaça belli bir insiyatif tanımak, seçimlere katılmanın artık birden fazla adayla mümkün olması gibi adımlar son derece önemli olmakla beraber, bunların sosyalist demokrasinin yolunu açacak yeterlikte adımlar olduğu elbette söylenemez. Ancak on yıllardır, yönetim süreçlerinden uzaklaştırılmış ve susturulmuş bir toplumun sınırlı bir çerçevede kalsa bile belli bir hareket alanı, kendini ifade etme imkanı elde etmesi bile önemli bir gelişme sayılmalıdır.

Sovyetler Birliği'nde sisteme muhalif güçlere sınırlı muhalefet olanağının tanınması, toplum dinamizminin bastırılan çelişkilerinin siyasal düzeyde seslendirilmesine yol açacaktır. Ancak bunun sınırlarının yine sistemin izin vereceği bir sınırlılıkta kalacağı kuşkusuz. Bürokratik eğemenliğin kendini ilga edecek bir gelişmeye izin vermesi beklenmiyor. Ancak, dünün donuk, kitle katılımına izin vermeyen katı bürokratik yapısının, yerini, kitle katılımına kısmen izin veren daha esnek bir biçimine bırakması, ister istemez kitle dinamizminin hareketlenmesi ve gelişmesinin koşullarını da yaratacaktır. Toplumsal çelişkilerin siyasallaşmasına yolaçan her gelişme, mevcut statükonun değişimini sağlayacak güçlerin siyasal bir güç halinde şekillenmesine hizmet ettiği oranda önemlidir. Bastırılan toplumsal dinamiklerın harekete geçirilişini, sistemin tıkanan damarlarını açmak için bir zorunluluk olarak dile getiren Gorbaçov, bu açılımıyla mevcut bürokratik sistemi güvenceye almak, onun sivriliklerini törpülemek ve çürüyen mekanizmalarına yeni bir canlılık getirmek istemektedir. Bu da dolaylı bir biçimde emekçi kitlelere belli olanaklar getiriyor. Harekete geçecek bir kitle dinamizminin, sistemin barajlarını aşması halinde yolaçacağı muhtemel gelişmeler bürokratik sistemin de sosyalizmin de geleceğini belirleyecektir.

Dipnotlar:

(1) - Gorbaçov'un Ocak 1987'de Politik Büro'ya sunduğu rapordan.

(2) - Paragrafta yeralan tırnak içi sözler Lenin'e ait.

(3) - Haftalık "2000'e Doğru" dergisi.

BELÇİKA

SİYASİ TUTUKLULAR ÜZERİNDEKİ FAŞİZAN UYGULAMALARI LANETLİYORUZ!

Egemen sınıfların 1980'den bu yana devrimciler üzerindeki sistemli işkence ve katliam uygulamaları öyle boyutlara ulaşmıştır ki, artık bu baskılar *kamuoyundan gizlenemez hale* gelmiştir. Son günlerde bu baskılar, *örgütlü mücadele veren devrimci güç*leri ve tutuklu yakınlakınlarını bir takım aktif mücadele vermeye zorlamıştır.

Cezaevlerindeki sınırlı mücadele araçlarından birisi olan açlık grevleri, darbeden bu yana devrimciler tarafından baş vurulan bir yöntemdi. Ne varki, bu açlık grevleri çoğu zaman ya kamuoyuna ulaşamadı, yada dışarıdaki devrimci güçlerden ve tutuklu yakınlarından etkili bir destek bulamadı. Verilen destek ise genelde iyi niyetten öteye geçmemiştir. Gelinen aşamada ise, Aradan yedi yıl gibi bir zamanın geçmesine rağmen, cezaevlerindeki yaşam koşullarında bir düzelme olmamış, aksine bu koşulların daha da ağırlaşmasına yarayacak yasalar çıkartılmıştır.

Bu baskıların devam etmesinin başlıca nedeni ise: 90 günü aşan polis sorgulamalarından sonra tutukluların uydurma bir şekilde doktor muayenesinden geçirilip, işkence izleri kaybolana kadar hastahaneye sevk edilmemesi, ceza evlerinde tek tip insan modeli yaratma, insanları kişiliksizleştirmek amacıyla dayatılan tek tip elbise uygulaması, eğitim adı altında küfür,cop, tekme ve insan onurunu zedeleyecek tavırların ısrarla devam ettirilmeye çalışılması, zaten son derece sağlıksız olan koğuşlara kapasitesinin 3-4 katı insanın doldurulması, karavana diye getirilen yemeklerin içinden Asker kepi, fare vs. türü alakasız şeylerin çıkması. Bu ve bunun gibi daha nice insan onurunun yok edilmesine yönelik uygulamalara karşı tüm olanaksızlıklara rağmen insanların bedelini canlarıyla ödeyerek karşı çıkmalarıdır. Bu karşı çıkış, önce Dünyanın en planlı cinayeti olan idamlarla önlenmeye çalışılmış, arkasından adına "pişmanlık yasası" denilen özünde ihanete davetiye olan uygulamalara geçilmiş ve cezaevlerinde çeşitli ayak oyunlarıyla tutukluların direnişleri baltalanmaya çalışılmış fakat yine de başarılı olunamamıştır. Bu başarısızlığın yarattığı hırçınlık, egemen güçleri tek tip elbisenin giyilmesini yasaya bağlayacak kadar çaresizliğe itmiştir.

Tüm olanaksızlıklara rağmen mücadele eden gerçek siyasi yasaklılar için bizler, sorumluluklarımızı gereği gibi yerine getiriyormuyuz ? Getiriyoruz desek bile, acaba ne ölçüde doğru olur ? Kabul etmek gerekir ki yeterli etkinliği gösteremiyoruz. Tüm siyasi hareketlerin konumu da bundan ibarettir. İstem ve talepleri aynı olan siyasi mahkumların mücadelesini desteklemek için, neden tek yumruk halinde sesimizi yükseltemiyoruz ?

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen " Tutuklu ve Hükümlülere karşı uyulması gerekli asgari standart kurallar "ının neler olduğu bellidir. Türkiye egemen sınıflarının bu şartlara asgari ölçüde de olsa uymasını zorlamak için; bazı batı Avrupa ülkelerinde güçlü eylem birlikleri gerçekleştirerek, cunta'nın faşist uygulamalarını teşhir etmenin yanlış bir şey olmayacağı kanısındayız. Bunu sağlamak için kendisinde devrimci sorumluluk duyan her kişi sempati duyduğu örgütü zorlamalıdır. İnanıyoruz ki, bunu yapmakla yanlış bir adım atmış olmuyoruz.

SİYASİ TUTUKLU VE MAHKUMLARLA DAYANIŞMA

Türkiye'deki siysai mahkumların başlatmış oldukları açlık grevlerini desteklemek amacıyla, değişik siyasi hareketlere mensup kişilerinde içerisinde yer aldığı bir dayanışma komitesi oluşturduk. Komitenin amacı; Türkiye cezaevlerindeki çağdışı uygulamaları Avrupa demokratik kamuoyuna duyurabilmektir. Oluşturulan proğram içerisinde, bazı şehirlerde standlar açmak, basın toplantıları düzenlemek ve bu toplantılara tanınmış bazı demokratları da davet etmek, aynı zamanda onların Türkiye hakkındaki düşüncelerini de kamuoyuna yansıtmak ve Türkiye cezaevlerinde incelemeler yapacak bir heyetin oluşturulması. vb.

9 Eylül çarşamba günü Liege'de, 12 Eylül günü Büriiksel'de, ayrıca değişik gün ve tarihlerde de Gent, Hasselt ve Anvers'te stantlar açtık. Bu şehirlerde Türkçe, Flamanca, Fransızca bildiriler dağıtıldı. Bildiriler de Türkiye ve T. Kürdistan'ı cezaevlerinde siyasi tutuklular üzerindeki baskılar ve tutukluların istek ve taleplerinin yanı sıra halk üzerinde ki çağdışı uygulamalara değiniliyordu. Panolarda ise, 80 sonrası katledilen devrimcilerin resimleri, işkence ve çeşitli olaylara ait resimler, siyasi tutukluların çizmiş olduğu karikatürler Flamanca-Fransızca açıklamalarıyla sergilendi. Ayrıca "Siyasi Tutuklular üzerindeki Baskılara Son, Genel Af " " Kürdistan'daki Katliamları Lanetliyoruz" pankartları asıldı.

Bu eylemlerin şehirlerin en kalabalık yerlerinde yapılması iyi bir propaganda yapmamıza yardımcı oldu. Halkın standlara gösterdiği ilgi, önceki faaliyetlerimizden daha başarılı *olduğumuzu ortaya koyuyordu.*

• *Basın toplantısının gerçekleş mesi ve bir heyetin oluşturula* Türkiye'ye gönderilmesi yönünd çalışmalarımız devam etmektedir. Slamlar, Başarılar.

Belçika
Devrimci İşçi